

MID-TERM EVALUATIE

**DGD-programma 2017-2021
in uitvoering door het Universitair Centrum voor
Ontwikkelingssamenwerking (UCOS)**

Rapport door de onafhankelijke evaluator
Dr. An Vranckx
December 2019

Eindredactie februari 2020

MID-TERM EVALUATIE DGD-programma Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (UCOS)

Samenvatting	3
1. Finaliteit en evaluatie criteria	5
2. Methodieken en verloop van de evaluatie	6
3. Bevindingen	9
3.1 Afbakenen van doelgroepen en (eind)gebruikers	9
3.2 Doeltreffendheid	10
Enquête gebruikers eerstelijnszorg.....	11
Bevindingen enquête	11
Specifieke bevindingen naar aanleiding van het CHanGE project	13
Conclusie over de doeltreffendheid.....	16
3.3 Relevantie	16
Bevraging gebruikers tweedelijnszorg	16
Opgetekende bevindingen over de relevantie van UCOS-interventies binnen het vijfjarenprogramma	18
Conclusie over de relevantie	21
3.4 Geldigheid van de veranderingstheorie	21
4. Randbevindingen, risico afwegingen en aanbevelingen	23
5. Benutte bronnen	26
Bijlagen	28
Bijlage 1.....	29
Vragenlijst studenten	29
Bijlage 2.....	33
Geconcerteerde leidraad voor het faciliteren van een focusgroep discussie met alumni van CHanGE	33
Verslag van de focusgroepdiscussie	34
Bijlage 3:.....	37
Geconcerteerde leidraad voor het afnemen van semi-gestructureerde interviews met docenten en medewerkers internationalisering	37
Aanpak van deze bevraging	40
Representativiteit	41

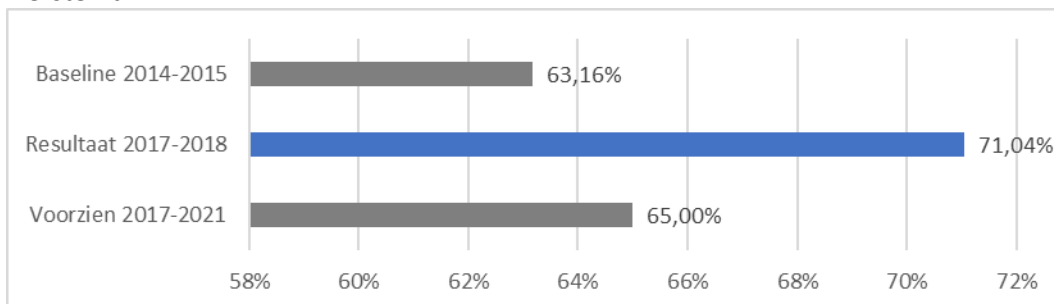
Samenvatting

Halverwege het DGD-programma 2017 – 2021 stond al vast dat UCOS dat programma op doeltreffende wijze uitvoert. Het programma heeft als specifieke doelstelling te werken aan duurzame menselijke ontwikkeling door de studenten van het Vlaamse hoger onderwijs bewust te maken van hun rol als wereldburger, waarbij zij zich in het bijzonder inzetten voor internationale solidariteit. Twee activiteiten die UCOS voor studenten inricht, illustreren de doeltreffendheid van het programma:

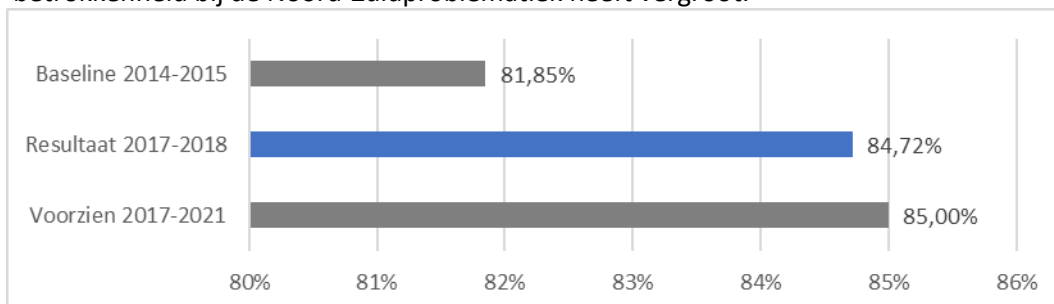
- de Voorbereidingsdagen (VBD) die studenten voorbereiden op hun Zuidmobiliteit;
- de begeleiding die UCOS verstrekt aan studenten in het kader van het project 'Campaign for sexual Health & Gender Equality' (CHanGE).

Bevraging van representatieve aantallen studenten die deelnamen aan deze activiteiten liet toe om de drie indicatoren van de specifieke doelstelling te peilen. De waarden op elk van deze indicatoren werden vervolgens afgewogen aan de streefcijfers die UCOS vooropstelde te bereiken halverwege de uitvoering van het programma (in 2019) en bij de afloop van dat programma (in 2021):

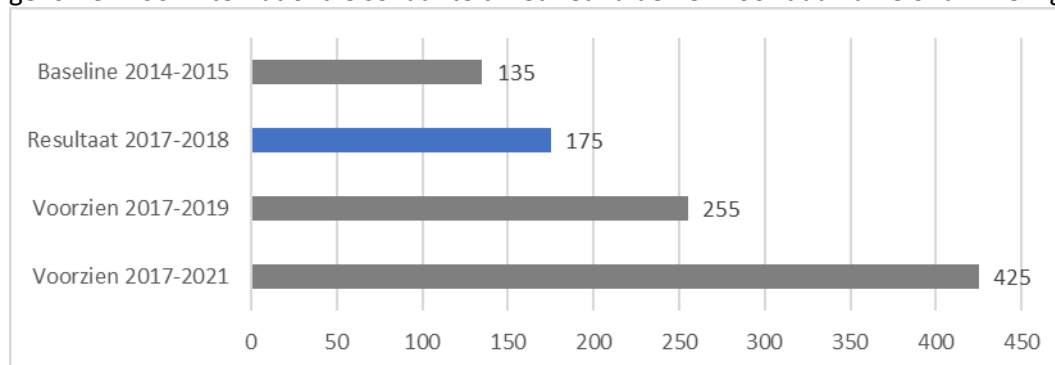
- Indicator 1 - Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun vermogen om mondiale kwesties te analyseren en een kritische visie te ontwikkelen heeft versterkt.

- Indicator 2 - Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun betrokkenheid bij de Noord-Zuidproblematiek heeft vergroot.

- Indicator 3 - Het aantal studenten dat in navolging van de werking van UCOS zelf in actie is gekomen voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.

Deze peiling en haar analyse wijzen erop dat halverwege het vijfjarenprogramma, midden 2019, de streefcijfers reeds binnen bereik liggen voor de drie resultaatsindicatoren van de specifieke doelstelling. Dit betekent dat UCOS bij het aflopen van het programma, eind 2021, zeer waarschijnlijk de vooropgestelde streefcijfers zal bereiken en dus voorlopig geen bijkomende stappen hoeft te ondernemen.

Het staat vandaag buiten kijf dat de verschillende *stakeholders* van UCOS de activiteiten als zeer relevant beschouwen, zoals onder meer blijkt uit een bevraging van 39 docenten en medewerkers internationalisering uit het Vlaamse hoger onderwijs. Die ingeschatte relevantie leidt er nu al toe dat de instellingen van het Vlaamse Hoger Onderwijs steeds meer op UCOS rekenen om hun Zuidmobiele studenten te omkaderen. Dat laatste is echter niet zonder risico en tegelijk is het één van de aandachtspunten waarover de evaluator aanbevelingen formuleert.

De bevindingen van deze evaluatie valideren meerdere componenten van de veranderingstheorie die het DGD-programma schraagt. De bevindingen kunnen deze veranderingstheorie echter niet in zijn volledigheid valideren, omdat de evaluatie niet over alle componenten uitsluitend geeft.

1. Finaliteit en evaluatie criteria

Deze evaluatie werd ondernomen volgens de richtlijnen in het Koninklijk Besluit betreffende de niet-gouvernementele samenwerking van 11 september 2016. Artikel §44.1. van dit financieringsinstrument legt een tussentijdse externe evaluatie op aan alle door DGD¹ gefinancierde programma's met looptijd van meer dan 3 jaar – concreet gaat het om de vijfjarenprogramma's die lopen in de periode 2017-2021. Het KB voorziet bovendien dat deze evaluatie extern dient te gebeuren en afgerond moet zijn in 2019.

De finaliteit van een tussentijdse evaluatie is driedig: (1) Ze is onderdeel van de morele **verantwoording** die de uitvoerder van een programma aflegt aan DGD, zoals wordt voorgeschreven in het net genoemde financieringsinstrument. In overeenstemming met dat instrument zijn de resultaten van deze evaluatie dan ook openbaar. (2) De evaluatie strekt verder tot **leren**, en (3) biedt daarmee de mogelijkheid tot (bij)sturen van de programma uitvoering.

UCOS koos voor een evaluatie die toelaat de **doeltreffendheid** van de eigen interventies op te volgen in het kader van haar specifieke doelstelling: **studenten van het Vlaams hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en zetten zich in voor internationale solidariteit**. Twee jaar vóór het vijfjarenprogramma afloopt, kan de organisatie beoordelen of deze interventies bijgestuurd moeten worden om de voorziene resultaten en de specifieke doelstelling te bereiken.

Deze evaluatie moet bovendien toelaten om de **relevantie** in te schatten van de activiteiten die UCOS onderneemt. Dit moet inzicht bieden in de verwachtingen van de verschillende doelgroepen die UCOS bereikt en over de rol die UCOS in de toekomst verder kan en zal opnemen. Deze aanwijzingen zullen van nut zijn bij de formulering van het volgende vijfjarenprogramma, dat door UCOS aan DGD zal worden voorgesteld.

Doeltreffendheid en relevantie zijn evaluatie criteria die het financieringsinstrument wil evalueren, in navolging van het Development Assistance Committee (DAC) verbonden aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). UCOS nam deze evaluatiecriteria over in de referentietermen "Mid-term evaluatie DGD-programma 2017-2021" die kandidaat evaluatoren uitnodigde tot het inzenden van een offerte. De offerte van An Vranckx werd gekozen, waarna zij in september 2019 werd aangesteld als onafhankelijk evaluator.

Om de evaluatie criteria te toetsen bevroeg de evaluator representatieve stalen van de doelgroepen en eindgebruikers van het UCOS-vijfjarenprogramma. Via analyse van de bevindingen werd nagegaan of UCOS haar resultaten bereikte, namelijk of het vooropgesteld **percentage** van de bevroegde studenten aangeeft dat de werking van UCOS:

1. hun **vermogen heeft versterkt om mondiale kwesties te analyseren en daarop een kritische visie te ontwikkelen;**
2. hun **betrokkenheid heeft vergroot bij de Noord-Zuidproblematiek;**
3. hen ertoe heeft aangezet **zelf in actie te komen voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.**

De bevindingen laten ook een gedeeltelijke toetsing toe van de veranderingstheorie die het programma van UCOS onderbouwt.

¹ Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp

2. Methodieken en verloop van de evaluatie

Na toekenning van de opdracht werd een meer gedetailleerd traject uitgezet in overleg met het UCOS-team. Zo stelde de evaluator aanvullende pistes voor die een ruimere triangulering zouden toelaten van wat al met de (in de Terms of Reference of ToR) voorgeschreven methodieken werd bereikt en dus de waarachtigheid en representativiteit van de evaluatie verder verhoogt. Het traject verliep als volgt:

1. *Kick-off* vergadering (9/9/2019) in functie van: overdracht van achtergrond documenten, afbakening verantwoordelijkheden (UCOS/evaluator) en concertatie tijdlijn voor de stappen in de evaluatie:
 - UCOS deed een voorstel van een vragenlijst voor een enquête. Die enquête zou afgenomen worden bij studenten die de UCOS Voorbereidingsdag (VBD) volgden in 2017 en 2018. Bij de formulering van de vragenlijst werd bovendien rekening gehouden met de *baseline* opmeting uit 2016 (inclusief terminologie van de vragen en de meetschalen). De beantwoorde vragen dienden uitsluitel te geven over:
 - of, en in welke mate de VBD deze deelnemer versterkte in het vermogen om mondiale kwesties te analyseren en daarop een kritische visie te ontwikkelen;
 - of de VBD de betrokkenheid van de deelnemer heeft vergroot bij de Noord-Zuidproblematiek;
 - of de deelnemer vervolgens zelf in actie kwam voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.
 - Aanvulling van de vragenlijst en valorisatie van de geconcentreerde lijst door de evaluator.² Op eigen initiatief bereide zij zichzelf hierop voor via:
 - observatie van een VBD aan de Universiteit Antwerpen (26/10/2019), en van een debriefing voor teruggekeerde studenten aan de KU Leuven (17/10/2019), waarvan observatieverslagen werden overgemaakt aan het UCOS-team,³
 - afname van een klein aantal oriënterende mondelinge vraaggesprekken met doelgroepen van UCOS-vormingsactiviteiten (VBD & debriefing).
 - Voorstel van UCOS voor leidraden voor respectievelijk een focusgroep gesprek met studenten die deelnamen aan het CHanGE-project en voor semigestructureerde interviews met docenten en medewerkers internationalisering van Vlaamse universiteiten en hogescholen.
 - De evaluator vulde deze leidraden verder aan en valideerde deze.⁴

² Zie bijlage 1 voor blanco versie van de geconcentreerde vragenlijst.

³ Afzonderlijke verslagen werden opgesteld van beide observaties, die werden gedeeld met de medewerkers van UCOS. Deze observaties bleken later oriëntatie te geven bij het afnemen van interviews met docenten en medewerkers internationalisering van de instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs.

⁴ Zie bijlage 1 voor blanco versie van de geconcentreerde vragenlijst. De leidraden voor de overige bevragingen zijn terug te vinden in bijlagen 2 en 3.

2. De eigenlijke bevraging van de doelgroepen ging van start eind oktober 2019. Deze omvatte volgende drie trajecten:

- Uitsturen van uitnodiging tot deelname aan een *online survey* aan alle 1.605 studenten die in 2017 en 2018 deelnamen aan UCOS voorbereidingsdagen.
- Organisatie van een focusgroep gesprek in Brussel met alumni van CHanGE 2017 en CHanGE 2018, waarvan een verslag werd opgesteld.⁵
- Afnahme van 39 semigestructureerde interviews van een (ruime) steekproef van docenten en medewerkers internationalisering die UCOS registreerde na hun inschrijving voor een activiteit die UCOS inrichtte in de jongste 3 jaar, en van andere (potentiële) gebruikers in datzelfde profiel:
 - 43 geregistreerde gebruikers van UCOS-diensten uit deze doelgroep werden gecontacteerd per mail. 20 telefonische interviews werden afgenomen met diegenen die vooraf schriftelijk toestemden met een interview, van 5 andere geregistreerde UCOS-gebruikers in ditzelfde profiel nam de evaluator face-to-face gesprekken af;
 - De groep respondenten werd verder uitgebreid met 10 gebruikers waarvan UCOS (nog) geen registratiegegevens had,⁶ en van andere personen binnen de doelgroep die in de nabije toekomst gebruik wensten te maken van diensten van UCOS. Ook deze (potentiële) gebruikers werden face-to-face geïnterviewd;
 - Een bijkomend focusgroep gesprek werd gehouden met 4 docenten en medewerkers internationalisering die de Zuidmobiliteit omkaderen van de grootste groep deelnemers aan de online studentenbevraging, deze van de VIVES Hogeschool.

3. Analyses, in de aanloop naar de verslaggeving:

- Verwerking van de resultaten van de online studentenbevraging gebeurde door de UCOS-programmabeheerder zelf.
 - Het verslag dat Jeroen Pittoors en Charlotte Van Campfort opstelden van deze analyse beschouwen we als een **afzonderlijk document in de tussentijdse evaluatie**.
 - De evaluator valideerde de bevindingen en nam een aantal daarvan over in het evaluatieverslag.
 - De data van deze enquête kunnen ook worden gedeeld met de instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs.
- Beantwoorden analyse vragen n.a.v. het project 'CHanGE' op basis van:
 - Focusgroep discussie die de evaluator opzette met deelnemers CHanGE2017 en CHanGE2018;
 - Een interne evaluatie van het project. In de eindredactie van het evaluatierapport werd beslist een aantal gevalideerde interne evaluatie

⁵ Het verslag is mét de leidraad voor de focusgroep terug te vinden in bijlage 2.

⁶ Dit is relevant, in de zin dat de contactgegevens van deze potentiële gebruikers niet van UCOS zelf werden verkregen, en aldus een meer onafhankelijke triangulering van de (potentiële) gebruikersgroep toeliet.

bevindingen over te nemen, daar waar het verslag van de focusgroep discussie te weinig uitsluitend gaf.

- Analyse van de verslagen die de evaluator opstelde van meer dan dertig bevestigingen van docenten en medewerkers internationalisering van de Vlaamse hogescholen en universiteiten. Hierbij combineerde de evaluator twee analysebewegingen:
 - Breedtemeting van het Vlaamse hogeronderwijslandschap waar UCOS in het verleden studenten en/of medewerkers vormde in functie van het omkaderen van de Zuidmobiliteit van die studenten;⁷
 - Diepergaande peiling naar bevindingen van een (heterogene) groep docenten en internationaliseringsmedewerkers die studenten omkaderen van éénzelfde instelling: de VIVES-hogeschool.
 - De notities van de evaluator van elk van deze gesprekken werden niet gedeeld met de opdrachtgever. Ze informeerden wel de relevante bevindingen in dit verslag. Er werd ook vaak uit deze aantekeningen geput tijdens de mondelinge restituties met de opdrachtgever en de Raad van Bestuur.

4. Verslaggeving op basis van de gemaakte analyses:

- 29/11/2019: Inzending aan UCOS van een eerste evaluatieverslag, dat met nadruk uitnodigde tot feedback.
- 2/12/2019: Restitutie van de evaluatiebevindingen aan de RVB van UCOS, met uitnodiging tot feedback en discussie met de evaluator.
- December-januari 2019: verwerking van de verkregen feedback.
- Februari 2020: eindverslaggeving.

⁷ Dit zijn alle Vlaamse universiteiten en hogescholen op Odisee na.

3. Bevindingen

3.1 Afbakenen van doelgroepen en (eind)gebruikers

De specifieke doelstelling van het vijfjarenprogramma dat UCOS uitvoert impliceert een ruime doelgroep: **“Studenten van het Vlaamse hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en zetten zich in voor internationale solidariteit”**. UCOS onderneemt buiten dit vijfjarenprogramma meerdere soorten activiteiten om ook andere jongeren (waaronder anderen dan studerende jongeren) te versterken in hun wereldburgerschap – deze laatste behoren tot de nog ruimere doelgroep van UCOS.

Deze tussentijdse evaluatie heeft betrekking op een deelverzameling van die ruimere doelgroep: Vlaamse studenten die in het kader van hun studies een tijd in het Globale Zuiden verblijven.⁸ Uit gegevens van o.a. VLIR-UOS en de instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs, maken we op dat het elk jaar om ruim 2.000 studenten gaat. Voor de duurtijd van het programma gaat het dan om 10.000 studenten.

De activiteiten van UCOS die we in deze evaluatie bekijken strekken er NIET toe dat percentage van Zuidmobiele studenten te verhogen. Ze strekken er WEL toe dat Zuidmobiele studenten zo goed mogelijk voorbereid aan hun Zuidmobiliteit beginnen, en dat zij worden ondersteund om na terugkeer in België deze ervaring te plaatsen en te delen. We evalueren dus de **bijdrage die UCOS levert aan de kwaliteit van de Zuidervaring en de werkzaamheid daarvan voor het versterken van wereldburgerschapscompetenties**, en niet de relevantie of doeltreffendheid van het stage- of studieverblijf op zich.

Eerste lijn

In functie van die kwaliteitsbewaking onderneemt UCOS verschillende soorten van activiteiten, die zich rechtstreeks richten tot de Zuidmobiele studenten – de zgn. primaire doelgroep:

- **voorbereiden** op een studie- of stageverblijf in het Zuiden met de algemene UCOS-voorbereidingsdag (VBD), of een aangepaste versie van die voorbereidingsdag op de maat van een specifieke groep studenten (vb. artsen in opleiding) of specifieke Zuidmobiliteit (“naar Zuid-Afrika”);
- **opvolging van** studenten die na een Zuidverblijf terugkeren naar België en een debriefing volgen.

Daarnaast biedt UCOS intensieve begeleiding aan een kleine groep studenten met het project ‘CHAnGE’, in het kader waarvan UCOS eveneens in rechte lijn, maar nu mét de deelnemende studenten, Zuidmobiliteit inricht. Deze activiteit blijkt, op zijn beurt, indirect effect te ressorteren op andere studenten en jongeren in de ruime doelgroep van UCOS. Dat gebeurt onder meer via campagnes die de CHAnGE deelnemers opzetten nadat ze terugkeren naar België.

Tweede lijn

Om de doeltreffendheid en relevantie te evalueren waarmee het UCOS-programma wordt uitgevoerd, bekijken we nog een tweede doelgroep. Het gaat om gebruikers van UCOS-interventies die de kwaliteit van de Zuidervaringen van studenten helpen bewaken. In die groep vinden we

⁸ UCOS heeft ook andere activiteiten om jongeren in hun wereldburgerschap te ondersteunen. Deze blijven echter buiten beschouwing in deze evaluatie.

docenten en medewerkers internationalisering van Vlaamse hogescholen en universiteiten, die de Zuidmobiliteit van hun studenten omkaderen. UCOS richt activiteiten in specifiek voor dit beroepsprofiel: colloquia, vormingen (“train-the-trainers”) voor stagebegeleiders en ondersteuning bij de totstandkoming van visieteksten. We vatten deze als “tweede lijn” activiteiten, omdat ze indirect maar finaal wel het wereldburgerschap van studenten ondersteunen.

De bevestigingen voor deze evaluatie maakten duidelijk dat deze doelgroep, docenten en medewerkers aan de Vlaamse universiteiten en hogescholen méér benutten dan tweedelijnsinterventies die UCOS specifiek voor hen inricht. Velen blijken ook indirect voordeel te halen uit de eerstelijnsactiviteiten van UCOS, zonder er zelf gebruiker van te zijn: Het aanbod aan VBD en debriefings stelt de instellingen van het hoger onderwijs immers in de mogelijkheid de eigen docenten te ontlasten van een deel van de voorbereiding en debriefing van hun Zuidmobiele studenten. Velen van hen bleken overigens ooit al wel eens de VBD te hebben gevolgd en sommigen bevroegen zelf de eigen studenten over de waarde van de UCOS VBD.

De evaluator opteert ervoor de samenhang te benadrukken tussen de verschillende activiteiten en hun respectievelijke doelgroepen. Die samenhang blijkt belangrijk om de doeltreffendheid van de interventies in te schatten, evenals de relevantie.

3.2 Doeltreffendheid

In zijn DGD-programma schreef UCOS zelf de **indicatoren** in waarmee de doeltreffendheid van zijn interventies wordt bewaakt. Voor die indicatoren worden kwantitatieve streefwaarden vooropgesteld in de verschillende etappes van zijn vijfjarenprogramma. De streefwaarden worden als volgt uitgedrukt:

- Het **percentage** studenten die na deelname aan een activiteit die UCOS specifiek voor hen inrichtte (eerste lijn) aangeeft dat die deelname ertoe bijdroeg dat hun vermogen werd versterkt om mondiale kwesties te analyseren en daarop een kritische visie te ontwikkelen, en dat de werking van UCOS hun betrokkenheid bij de Noord-Zuidproblematiek heeft vergroot.
- Een **streefaantal** studenten dat in navolging van de werking van UCOS zelf in actie kwam voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.

De noodzaak om deze indicatoren tussentijds in het programma te meten, werd aangegrepen als een gelegenheid om de eerste lijn gebruikers van UCOS ook te bevragen over andere aspecten van hun Zuidstages of -studies: hun behoefte aan voorbereiding, maar ook die aan ‘nazorg’, evenals de mate waarin die ruimere behoeften werden ingelost, door UCOS zelf, door de hogeschool of universiteit. De antwoorden kunnen UCOS (en anderen) helpen na te denken over onder meer het (anders) inrichten van debriefing sessies (eerstelijns) en opleidingen tot het faciliteren van debriefing sessies (tweedelijns), en strekken alvast in dit verslag tot aanbevelingen.

UCOS zelf maakte intussen een uitgebreid analyserapport gebaseerd op de resultaten van deze survey. UCOS clusterde ook de verkregen antwoorden wat toeliet tendensen waar te nemen en conclusies te trekken. We beschouwen dat analyserapport als een bijzonder product van de evaluatieoefening.⁹ Relevante bevindingen van het rapport worden wel geïntegreerd in de sectie met bevindingen, en in de aanbevelingen.

⁹ Jeroen Pittoors, Overzicht van de antwoorden – Enquête bij studenten van het Vlaams hoger onderwijs die in 2017 of 2018 een Voorbereidingsdag volgden bij UCOS, 12/12/2019.

Enquête gebruikers eerstelijnszorg

De enquête werd afgenomen bij (voormalige) studenten die in het kader van hun studies naar het Globale Zuiden vertrokken voor een stage of een onderzoek. Hiervoor werden de studenten gecontacteerd die **in 2017 en 2018 in het kader van hun Zuidstage een Voorbereidingsdag (VBD) hebben gevolgd bij UCOS**. Zij kregen een uitnodiging op donderdag 24 oktober en een herinnering op woensdag 30 november. Op vrijdag 8 november werd de enquête afgesloten. Van de 1.605 (voormalige) studenten die een uitnodiging ontvingen, hebben **349 deelnemers de enquête volledig ingevuld**.¹⁰ Dit komt neer op 22% respondenten, wat we beschouwen als een representatieve steekproef.

De volledige vragenlijst van de enquête is opgenomen in Bijlage 1. De derde sectie van de studentenenquête was erop gericht antwoorden van de studenten te verkrijgen om de doeltreffendheid te meten. Vooral eer in te gaan op de resultaten, is het nuttig het profiel van de deelnemers te schetsen samen met de antwoorden die ze gaven. Vanuit de VIVES Hogeschool (meer dan 17%), de UGent en de KU Leuven werden overigens de meeste ingevulde enquêteformulieren ingestuurd. Er werd geen enkele respondent geregistreerd van UC Leuven-Limburg, Odisee of de Hogere Zeevaartschool.

Bevindingen enquête

Het profiel van deze UCOS-gebruikersgroep dat de enquête invulde ziet er als volgt uit:

- Meer dan 78% van de deelnemers zijn vrouwen.
- De grote hoofdmoot volgt een opleiding in de gezondheidszorg of een lerarenopleiding.
- Meer dan 80% van de deelnemers trokken naar het Globale Zuiden voor een stage. 10% deed dat voor een onderzoek, en de rest fractie voor studie of vrijwilligerswerk.
- Een kleine 50% van de deelnemers was bij vertrek tussen de 20 en 22 jaar oud.
- Dat vertrek was opvallend vaak in februari – dat was al zo in 2017 en 2018, de februari piek manifesteerde zich nog duidelijker in 2019.
- Het vertrek vond tussen de 2 en 6 maanden plaats na het volgen van de VBD.
- Voor meer dan 67% van de deelnemers was het hun eerste verblijf in het Zuiden.
- Meer dan 75% van de deelnemers bleef minstens 2 maanden in het Zuiden.
- Zuid-Afrika, Oeganda en Suriname waren de meest populaire bestemmingslanden.

We bekijken vervolgens de antwoorden die de deelnemers gaven op de vragen die toelaten om drie kwantitatieve indicatoren te peilen inzake de **doeltreffendheid** van de interventies:

Indicator 1: Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun vermogen versterkte om mondiale kwesties te analyseren en daarop een kritische visie te ontwikkelen.

Het streefpercentage dat UCOS vooropstelde te behalen aan het einde van het programma bedraagt **65%**.

Om te peilen of dit percentage bij het einde van de programmalooptijd effectief zal behaald worden, werd gekeken naar hun antwoorden op stellingen rond motivatie (vraag 3.2 in de enquête: “Ik ben meer gemotiveerd om bij te dragen aan een duurzame en rechtvaardige wereld”) en engagement

¹⁰ Overgenomen van Jeroen Pittoors, op. cit. p. 4.

(vraag 3.3: “Ik ben zelf meer geneigd om me te engageren voor acties, campagnes of organisaties die bezig zijn met mondiale vraagstukken”). Enkel de respondenten die voor beide stellingen verklaarden erg akkoord of akkoord te zijn, werden meegenomen in de telling.

Indicator 2: Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun betrokkenheid bij de Noord-Zuidproblematiek heeft vergroot.

Het streefpercentage voor deze indicator bedraagt **85%**. Om te peilen of dit streefpercentage zal behaald worden, bekijken we de mate waarin deelnemers erg akkoord of akkoord gaan met de stelling “Ik voel me meer betrokken bij mijn gastland en zijn uitdagingen voor de toekomst”, dat is vraag 3.1 van de enquête.

Indicator 3: Het aantal studenten dat in navolging van de werking van UCOS zelf in actie kwam voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.

De studenten die meegeteld werden voor deze indicator zijn degene die in de enquête ‘ja’ antwoordden op vraag 3.4 Eigen Initiatieven: “Heb jij zelf iets ondernomen na je terugkeer?”. De respondenten die positief antwoordden specificerden wat ze hadden ondernomen in vraag 3.5. Daar bleek dat het vooral een presentatie of lezing over de eigen Zuidervaring betreft.

De streefaantallen voor deze indicator werden gezet op **255 studenten in jaar 3** (cumulatief resultaat 2017-2019) en **425 studenten in jaar 5** (cumulatief geprojecteerd resultaat 2017-2021).

De enquête bevroeg echter uitsluitend studenten die in 2017 en 2018 aan de VBD deelnamen, en laat daarom nog niet toe het ‘Resultaat Jaar 3’ te peilen zoals voorzien in het UCOS-vijfjarenprogramma. Daartoe zouden immers ook de resultaten gekend moeten zijn van studenten die tijdens 2019 (Jaar 3) aan de UCOS VBD deelnamen. Dit ‘ongetelde jaar’ is voor deze indicator relevanter dan voor de overige twee indicatoren, omdat deze peiling absolute aantallen betreft, geen percentages. Minder dan een kwart van de studenten die in 2017 en 2018 de VBD al volgden nam deel aan de enquête. Mogelijk werd er nog heel wat actie ondernomen door andere studenten die niet aan de enquête deelnamen. Deze laatste kunnen niet bij de absolute aantallentelling worden gerekend.

UCOS houdt wel andere “geactiveerden” geregistreerd, die we kunnen meenemen in de telling van het absolute aantal gebruikers van UCOS-interventies met een positief resultaat voor indicator 3. Het gaat om de deelnemers aan het CHanGE-project, een project dat door UCOS intensief werd begeleid in 2017 en 2018 en systematisch (intern) wordt geëvalueerd.¹¹ Hieruit blijkt dat UCOS binnen de ruime doelgroep een overtuigende activering tot stand wist te brengen.

Op basis van een en bevraging van enkele CHanGEmakers door de externe evaluator (zie ook volgende subsectie), samen met de interne evaluaties van UCOS, worden de resultaten van deze interne evaluatie opgeteld bij de scores van indicator 3.

In volgende overzichtstabel worden de streefcijfers verder afgezet tegen die van een baseline uit 2016.

¹¹ Evaluatie DGD CHanGEmakers 2017-2018: overzicht SD1, ter beschikking gesteld aan de evaluator op 22/11/2019.

Specifieke doelstelling 1	Studenten van het Vlaamse hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en zetten zich in voor internationale solidariteit			
Indicatoren	Baseline	Voorzien Jaar 3	Resultaat Jaar 3	Voorzien Jaar 5
Indicator 1 Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun vermogen om mondiale kwesties te analyseren en een kritische visie te ontwikkelen heeft versterkt.	63,16 % (2014-2015)	65 %	71,04 % (265/373)	65 %
Indicator 2 Het percentage van de studenten dat aangeeft dat de werking van UCOS hun betrokkenheid bij de Noord-Zuidproblematiek heeft vergroot.	81,85 % (2014-2015)	85 %	84,72 % (316/373)	85 %
Indicator 3 Het aantal studenten dat in navolging van de werking van UCOS zelf in actie is gekomen voor internationale solidariteit met het Zuiden en voor duurzame ontwikkeling.	135 studenten (2014-2015)	255 studenten (2017-2019)	175 studenten (2017-2018)	425 studenten (2017-2021)

Uit deze oefening blijkt dat UCOS het scorepercentage voor **indicator 1** sinds de baseline heeft opgetild, en dat het streefpercentage bij het einde van het tweede werkingsjaar al ruim bereikt werd.

Eenzelfde opgaande trend wordt vastgesteld voor **indicator 2**. Indien deze lijn wordt verdergezet, zal ook het streefpercentage voor deze indicator bij het einde van het programma bereikt zijn.

Over **indicator 3** leert de tabel dat UCOS in 2017-2018 alvast meer studenten tot actie deed overgaan dan het geval was met de UCOS VBD in 2014-2015. Of het streefaantal voor deze indicator in jaar 3 effectief werd bereikt laat zich echter niet aflezen met de enquête. De peiling van indicator 3 kan verder worden verrijkt met volgende voorzichtige extrapolatie: Indien de score van de eerste 2 jaren (2017 en 2018) wordt doorgetrokken naar het derde jaar (2019), zouden we uitkomen op 262,5 studenten. Bij die oefening zou de teller van geactiveerde studenten dus hoger staan dan de 255 studenten die UCOS vooropstelde.

Specifieke bevindingen naar aanleiding van het CHanGE project

UCOS verricht in dit programma méér eerstelijnsinterventies dan de VBD en debriefings. Ook het hoger al vermelde project 'CHanGE' vinden we hier terug.

Met het CHanGE project begeleidde UCOS in 2017, 2018 en 2019 telkens 12 studenten op een intensieve manier. Deze begeleiding heeft een bijzondere en afzonderlijke finaliteit, die ons ertoe aanzetten deze groep studenten afzonderlijk te bevragen. UCOS wil met dit project de deelnemers als actoren inzetten voor het informeren van een ruimer publiek over specifieke thema's van gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). UCOS voorziet een diepgaande vorming en omkadert deze studenten voor, tijdens en na hun verblijf in het Zuiden (in 2017 en 2018 ging het om de landen Oeganda, Congo, India en Cuba). Tijdens hun verblijf doen de deelnemende studenten in groepen van vier eigen onderzoek naar de plaatselijke beleving van de SRGR-relevante thematiek. In 2017 waren dat taboes rond menstruatie, het thema van 2018 betrof sekswerkers. De bevindingen van hun onderzoek gebruiken de studenten bij hun terugkomst in België bij het opzetten en uitvoeren van bewustmakingscampagnes. Ze benutten daartoe sociale media, organiseerden "slam poetry" evenementen, fototentoonstellingen en voordrachten en stonden de pers te woord.¹²

De omkadering die UCOS biedt, die het volledige academiejaar omspannt, wordt zo een middel om in te spelen op het maatschappelijk draagvlak voor internationale solidariteit en wereldburgerschap. UCOS stelt hiervoor streefcijfers voorop van aantallen mensen die de CHanGE studenten bereiken met hun acties. Aangezien deze werkzaamheid, het uiteindelijke 'externe' bereik en de impact van het CHanGE project op zich geen onderwerp uitmaakt van deze externe evaluatie, en UCOS deze nauwgezet opvolgt en er ook passend over rapporteert, volstaat het te vermelden dat de **streefcijfers worden behaald**:

Resultaat 3	Studenten versterken hun wereldburgerschapscompetenties via studentenprojecten en bereiken een groot publiek met eigen initiatieven in dit kader				
Indicatoren	Baseline	Behaald 2017	Behaald 2018	Behaald 2019	Voorzien 2019
Indicator 3.1 Het percentage van de deelnemende studenten dat in staat is om een kritische visie te ontwikkelen rond mondiale thema's (incl. gender), intercultureel samen te werken met respect voor diversiteit en zelf in actie te komen voor internationale solidariteit.	79 % (2015)	92 %	92 %	83 %	80 %
Indicator 3.2 Het aantal personen van het grote publiek die de deelnemende studenten hebben bereikt met hun eigen acties voor internationale solidariteit.	10.267 personen (2015)	110.992 personen	38.344 personen	243.632 personen	5.000 personen/ jaar

¹² Voorbeeld van tussenkomsten kon de evaluator zelf registreren in de geschreven en radiopers ten tijde van deze evaluatie. Taboes rond menstruatie in het Zuiden waren toen weer even een *trending* onderwerp in de Vlaamse pers, die alumni van CHanGE 2017 contacteerde als referentiepersonen en aan het woord liet.

Voor de tussentijdse evaluatie van zijn vijfjarenprogramma formuleerde UCOS wel een leidraad voor een focusgroep discussie met een representatieve staal van CHanGEmakers. Deze leidraad is opgenomen in Bijlage 2, evenals een kort verslag van de gevoerde discussie die de externe evaluator faciliteerde. Deze focusgroep discussie toonde aan dat de eerstelijnsinterventies van UCOS doelmatig zijn: ze dragen overduidelijk bij aan het bereiken van de specifieke doelstelling van het programma: **studenten van het Vlaams hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en zetten zich in voor internationale solidariteit.**

Dit gebeurt zowel direct als indirect. De directe weg betreft de (diepe) vorming die de deelnemers bij UCOS volgen (zie de vorige sectie). De indirecte werking van het CHanGE-project is een product van de campagnes die de 12 deelnemers opzetten en die zich onder meer richten tot andere studenten. De doelgroep van deze campagnes zijn eveneens studenten, voor wie de inhoud van de campagnes kan leiden tot bewuster wereldburgerschap. Het focusgesprek bevestigde dat dit project de impact van UCOS verbreedt binnen de ruime doelgroep, ver voorbij die 12 begeleide studenten. Het totale bereik wordt overigens becijferd in de interne evaluaties die UCOS specifiek over het CHanGE project doorvoerde.

Het focusgesprek identificeerde echter nog een ander resultaat van CHanGE: “Er werd ook impact geressorteerd in hun respectieve wijdere omgeving, van families (die hun traject van dichtbij volgden) en vrienden (die zeer geïnteresseerd waren in hun traject zonder zelf een gelijkaardige tijdsinzet en durf te kunnen opbrengen). Met de 12 CHanGEmakers die jaarlijks deze grondige versterking van hun wereldburgerschapcompetenties kunnen ondergaan, wordt dan een ruimer (potentieel) segment bereikt van het maatschappelijk draagvlak voor internationale solidariteit”.¹³

Het focusgroepgesprek leert verder dat CHanGE een zeer grote inzet vergt van de deelnemers. De deelnemers moeten heel veel “zelf doen” en meteen “zelfredzaam zijn”. Toch erkennen ze dat de begeleiding die UCOS hen biedt onontbeerlijk is. De deelnemers van CHanGE 2017 vinden dat UCOS hen nog beter hadden kunnen voorbereiden op onderlinge samenwerkingsproblemen, die dan misschien hadden voorkomen kunnen worden. UCOS, als lerende organisatie, hield rekening met deze feedback bij het inrichten van een volgende jaargang van het project.

Verder bleek uit het focusgroep gesprek dat de kwaliteit van de omkadering beter en diepgaander werd bevonden dan deze van andere vormingen die op Zuidmobiliteit voorbereidden alsook dan de omkadering bij andere ervaringen in het Zuiden die sommige van de respondenten al opdeden vóór ze deelnamen aan het CHanGE-project.

De opgetekende bevindingen en ervaringen zetten de evaluator aan tot volgende analyse: meerdere deelnemers aan CHanGE verlegden hun studietraject en professionele ambities in de aanloop naar, tijdens of na hun deelname aan het project. Een aantal van hen is thans professioneel actief in domeinen die bij uitstek blijf geven van internationale solidariteit (oa. opvang van niet begeleide transmigrante jongeren), en sommigen zetten zich in voor succesvolle projectfundraising. De meeste onder hen blijven zich ook buiten hun eigenlijke job overtuigend inzetten voor internationale solidariteit, via intensief vrijwilligerswerk. Deze individuele verhalen bevestigen dat de inzet voor internationale solidariteit allerm minst beperkt blijft tot een éénmalige deelname aan het opzetten van een campagne. Ze geven diepgang aan dat tweede onderdeel van de specifieke doelstelling van het UCOS-vijfjarenprogramma: studenten van het Vlaams hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en **zetten zich in voor internationale solidariteit.**

¹³ Bijlage 2: Verslag van de focusgroep discussie.

Conclusie over de doeltreffendheid

Het vijfjarenprogramma van UCOS wordt doelmatig uitgevoerd.

De informatie, analyses en overwegingen die werden samengebracht in deze sectie, wijzen erop dat halverwege het vijfjarenprogramma de streefcijfers reeds binnen bereik liggen voor de drie resultaatsindicatoren van de specifieke doelstelling van het vijfjarenprogramma. UCOS hoeft hiertoe geen bijkomende stappen te zetten.

3.3 Relevantie

De **relevantie** die de bevroagde studenten toekennen aan UCOS-activiteiten werden gemeten via het focusgroep gesprek met de alumni van het CHanGE project, via de online bevraging van studenten die deelnamen aan de VBD in 2017 en 2018. Deel 3 van deze online bevraging ('Omkadering van de Zuidervaring') gaat het meest direct in op de relevantievraag, met onder meer de stelling 'de Voorbereidingsdag van UCOS had een meerwaarde voor mijn verblijf in het Zuiden'. Twee derde van de deelnemers aan de enquête waren het (helemaal) eens met deze stelling. De relevantie wordt verder gemeten in drie open vragen, waarop de antwoorden overgenomen werden in de bijlagen bij het uitgebreide analyserapport.¹⁴

Binnen het relevantiecriteria van het vijfjarenprogramma toetste de evaluator verder af over een ruimer gamma van activiteiten die UCOS uitvoert, bij een andere doelgroep: docenten en medewerkers internationalisering van hogescholen, universiteiten en hun overlegorganen. UCOS ondersteunt hen door de omkadering van studenten inzake het verwerven van wereldburgerschapcompetenties.

Bevraging gebruikers tweedelijnszorg

UCOS verstrekke aan de evaluator de contactgegevens van 76 geregistreeerde gebruikers binnen dit profiel. Persoonlijke contactname met een ruime steekproef leidde tot individuele en groeps gesprekken met 29 personen in dit gebruiksprofiel. Er werden nog tien bijkomende respondenten geïnterviewd buiten het door UCOS verstrekke gegevensregister. Enkele van die laatste respondenten namen effectief in het recente verleden al deel aan UCOS-activiteiten, anderen overwogen om dat in de nabije toekomst te doen. Daarom waren ze geschikt om de toekomstige relevantie van het UCOS-aanbod te helpen inschatten.

In concreto bevroagde de evaluator de personen die instaan voor de beleidsvorming en/of –voering internationalisering van volgende Vlaamse instellingen van hoger onderwijs:

- Arteveldehogeschool
- Artesis Plantijnhogeschool
- Erasmushogeschool Brussel
- HOGENT
- Howest

¹⁴ Jeroen Pittoors, Overzicht van de antwoorden – Enquête bij studenten van het Vlaams hoger onderwijs die in 2017 of 2018 een Voorbereidingsdag volgden bij UCOS, 12/12/2019.

- Karel de Grote Hogeschool (KdG)
- KU Leuven
- PXL Hogeschool Hasselt
- Thomas More Hogeschool
- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Gent
- VIVES Hogeschool
- Vrije Universiteit Brussel

Met de vragenlijst en een eerste verwerking van wat tijdens de interviews werd opgetekend werd ook teruggekoppeld naar medewerkers van de Vlaamse Interuniversitaire Raad – Universitaire Ontwikkelingssamenwerking (VLIR-UOS) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA).

De lijst van deelnemers strekt zich aldus uit over het volledige spectrum van het Vlaamse hoger onderwijslandschap waar UCOS de Zuidmobiliteit helpt omkaderen. De opgetekende bevindingen zijn dan ook representatief.

Bovendien kon deze brede “mapping” worden gekruist met een werksessie aan de VIVES Hogeschool Kortrijk (op 26/11/2019). Daar werd samengezeten met verschillende docenten, ankerpersonen en andere medewerkers internationalisering. Deze sessie liet toe in diepte te peilen naar de omkadering die de studentenpopulatie nodig heeft aangaande Zuidmobiliteit. Het was ook een uitnodiging aan de deelnemers van deze sessie om gezamenlijk de blik naar de toekomst te richten en verwachtingen t.a.v. UCOS uit te spreken.

Vele van de respondenten bleken overigens meervoudige gebruikers van colloquia, symposia, train-the-trainer sessies en andere vormingsactiviteiten die UCOS specifiek voor hun profiel inricht. Meerdere van de respondenten getuigden ook over de eerstelijnsvormingen die UCOS-medewerkers aan “hun” studenten verstrekten. Zij woonden die bij in de hoedanigheid van begeleidend docent, of uit hoofde van de inrichter van de vorming. In meerdere gevallen beschikten zij ook over gegevens van een eigen relevantiebevraging die ze bij de deelnemende studenten hadden afgenomen.

In het verslag dat de evaluator opstelde na ruim dertig respondenten te hebben gehoord, herkennen we een **unaniem lovende respondentengroep**. We horen daarin de partnerinstellingen die met aandacht, en aandrang, vooruitkijkt naar de ondersteuning die UCOS in de toekomst kan blijven leveren. **De relevantie van UCOS wordt dan ook hoog bevonden: UCOS was al zeer relevant in het reeds afgelegde deel van de lopende vijfjarencyclus, en zal dat ook blijven in de rest van deze cyclus.**

Als we deze bevinding samen leggen met de relevantievragen die de studenten in de survey beantwoordden, stellen we vast dat UCOS zijn programma optimaal heeft voorbereid, door

- zich in te schrijven in een aantal gemeenschappelijke doelen in het GSK¹⁵ België;
- gevolg te geven aan de inzichten uit een eerdere bevraging van beide doelgroepen bij de eidevaluatie van het vorige programma.

De evaluator stelde een beknopt interpreterend verslag op na meer dan **dertig respondenten** voor deze eindgebruikersgroep gehoord te hebben, en de aantekeningen van al deze gesprekken te hebben geanalyseerd. Dat verslag kan programmabeheerder, coördinator en andere medewerkers van UCOS oriënteren in het formuleren van het volgende vijfjarenprogramma (aanpassen,

¹⁵ Gemeenschappelijk Strategisch Kader

verderzetten en uitbreiden van de werking naar het hoger onderwijs), samen met de concrete aanbevelingen en bijhorende risicoanalyse.

Opgetekende bevindingen over de relevantie van UCOS-interventies binnen het vijfjarenprogramma

Eerstelijnsactiviteiten

- Geen enkele respondent betwijfelt de relevantie van de verstrekte omkadering voor studenten, waarop zij (indirect) zicht hebben als docent die studenten bij die activiteit begeleidde, of als inrichtende macht.
- Meerdere respondenten geven aan dat hun instelling aanvankelijk voorzag de VBD “op termijn” door eigen medewerkers te laten overnemen. De professionaliteit en het enthousiasme waarmee UCOS-medewerkers de VBD brengen (die ook als dusdanig geëvalueerd werden door de eigen studenten die ze daarover bevroegen) heeft hen echter overtuigd om UCOS verder te blijven inschakelen.
- Meerdere hogescholen én de Geneeskunde faculteit van de UAntwerpen, meldden dat ze intussen (of zeer binnenkort) een curriculum onderdeel inrichten waarmee ze de Zuidmobiliteit van hun studenten op meer structurele wijze willen omkaderen. Het gaat om een verplicht te volgen meerdaags traject binnen het eigenlijke curriculum. Voor sommige opleidingen richt de instelling nog een onderdeel in, in lijn met de VBD. Dit is echter een uitzondering, en niet de regel. De meeste van die omkaderingstrajecten hebben de UCOS VBD ingebed (of een kortere versie daarvan, specifiek toegesneden op een bepaald opleidingsprofiel). Dit impliceert dat er ten volle op gerekend wordt dat UCOS ook deze verplichte curriculumonderdelen **blijft** leveren in de toekomst.
- Hogescholen geven blijk van groot pragmatisme inzake de inbedding van UCOS hun omkaderingstraject. Daar waar enkele respondenten nog “een gemis” verwoordden in de UCOS VBD voor wat betreft specifieke informatie rond gezondheid en veiligheid, blijkt dat sommige omkaderingstrajecten dat ontbrekende luik intussen zelf invullen, of ervoor op andere instanties rekenen (ITG). Er wordt door die hogescholen ook ingezet op online leerpaden, waarin studenten de relevante informatie terugvinden. De instellingen die deze leerpaden aanbieden linken deze op hun beurt vlot aan de online ondersteuning die UCOS verschaft, onder meer van de “landenfiches”.
- We dienen het belang te onderlijnen van de verandering die zich in deze korte looptijd van het vijfjarenprogramma al heeft voorgedaan. Zo is deelname aan de UCOS VBD verplicht voor grote aantallen studenten aan de Vlaamse hogescholen. Aan het begin van het vijfjarenprogramma was dit enkel verplicht om een certificaat te behalen dat moest voorgelegd worden bij de aanvraag van een VLIR-UOS-mobiliteitsbeurs. UCOS is bij deze intussen verzekerd dat haar dienstverlening gebruikt zal worden door vele studenten die geen mobiliteitsbeurs aanvragen, of deze die een beurs elders trachten te bekomen en waar zo’n certificaat niet aan de orde is.
- In minstens twee instellingen werd de rol van UCOS in dat omkaderingstraject uitgebreid naar een curriculum module “interculturele communicatie”. In een van die instellingen gaf een eigen medewerker een dergelijke module aanvankelijk zelf, maar rekent men voortaan op UCOS om deze module te leveren. Aandachtspunt hierbij is wel dat afstemming nodig is

om eventuele overlap te vermijden tussen wat UCOS en de instelling zelf in het curriculum zal aanbieden.

Tweedelijnsactiviteiten

- De tweedelijnsactiviteiten van UCOS worden eveneens hoge inhoudelijke relevantie toegeschreven.
- Wat minder eenstemmig werd verwoord is de relevantie die de respondenten zelf zagen om deel te nemen aan train-the-trainer activiteiten, bijvoorbeeld om debriefings te leren begeleiden. Respondenten rapporteerden ze dat in hun respectieve instellingen te maken hebben met strakke tijdsaders en gebrek aan structuren, wat een impact heeft op in welke mate ze de studenten in hun Zuidmobiliteit kunnen opvolgen, inclusief na terugkomst van hun Zuidervaring.
 - Docenten zijn akkoord dat een adequate debriefing van terugkerende studenten van groot nut kan zijn om deze studenten hun Zuidervaring te helpen plaatsen. Ze geloven eveneens dat een debriefingssessie voor henzelf, als docenten of ander hogeschoolpersoneel, nuttig kunnen zijn om de (volgende generatie) Zuidgaande studenten nog beter te begeleiden. Aan de andere kant meldden enkele hogescholen dat ze de studenten niet meer bij elkaar krijgen na terugkeer van de stades, aan het einde van hun studieloopbaan. Eén hogeschool had een oplossing gevonden voor dit logistiek probleem door debriefings in gemengde kleine groepen te organiseren. Dit voorbeeld verdient (volgens deze evaluator) aandacht van UCOS, om een herhaling van deze pilot te begeleiden en er lessen uit te trekken voor andere hogescholen.
 - Universiteitsmedewerkers rapporteren dat ze in het academiejaarverloop strakke tijdslijnen dienen te respecteren van al overbevraagde docenten en studenten. Die maken het moeilijk om deelname aan gestructureerde omkaderingsactiviteiten op te leggen, tenzij daartoe een dwingende nood bestaat. Een certificaat van deelname aan een debriefingsactiviteit behoort echter niet tot de documenten die studenten thans moeten voorleggen in een beursaanvraag (opvolg)procedure. Aldus hangt het af van de student in kwestie of deze “vrijwillig” deelneemt aan een debriefing. Bij lage deelnemingsgraad, verlaagt ook de relevantie van het inrichten van die activiteit, en uiteindelijk vervalt zo ook de motivatie van docenten en andere universitaire medewerkers internationalisering om aan deze UCOS-activiteiten deel te nemen. Hiermee wordt mee verklaard waarom debriefingsactiviteiten die UCOS zelf uitvoert op uitnodiging van universiteiten een onzekere (en meestal lage) bezettingsgraad hebben.
 - Blijft verder aan te stippen dat het ook voor UCOS zelf pertinent is bij de debriefingprocessen betrokken te blijven, en daarmee ‘nieuwe casussen’ te verzamelen die in de VBD kunnen worden aangekaart om de nieuwe cohortes Zuid-mobiele studenten nog beter voor te bereiden op hun Zuidervaring.
- UCOS-ondersteuning in de **uitwerking van de visie op mobiliteit** wordt door betrokkenen zeer hoog geprezen.

- Uit de respons van sommigen maakt de evaluator op dat UCOS een actieve “trekkende” rol speelde. Respondenten van een instelling zijn erdoor “aan het denken en herbeschouwen” gegaan, een proces is in gang gezet waarbij men hoopt op verdere begeleiding van UCOS.
 - o UCOS wordt hierbij luid geprezen omdat het moeilijke thema’s durft aankaarten waarbij de medewerkers zich kritisch opstellen ten aanzien van praktijken die “bon ton” zijn of waren (“voluntourism” is er daar één van). Die kritische bevraging waarop UCOS aanstuurt zet processen in gang op het individuele niveau (van studenten, docenten en beleidsmedewerkers) maar ook op het institutionele niveau. Die processen zijn nu gaande maar “zijn nog niet geland”. Daarom wordt verder naar UCOS gekeken om die bezinningen te blijven aansturen en van inhoud te voorzien.
- Andere respondenten benadrukken veeleer dat ze “zij-aan-zij” met UCOS hebben gewerkt aan de visietekst (*Relevantie van stages voor het Globale Zuiden*), en colloquia waartoe die tekst aanleiding gaf.
- Meerdere respondenten zijn op de hoogte van de verdere uitwerking van deze visietekst en/of andere activiteiten die in samenwerking met UCOS op stapel staan rond omgang tijdens Zuidstages met plaatselijke kinderen en jongeren (al dan niet “in kwetsbare situaties”).
- Naar UCOS wordt verder gekeken voor het doordenken van een visie rond de duurzaamheid van partnerschappen waarin heel wat hogescholen hun Zuid-mobiele studenten stage laten lopen. Men benadrukt dat er reeds grote stappen gezet zijn omtrent deze thematiek, maar dat men er “nog niet mee klaar is” en men in de nabije toekomst verder gebruik zal maken van wat UCOS hierrond kan aanbieden.
- Docenten en medewerkers internationalisering van het Vlaamse hoger onderwijs geven ook aan dat ze aan het denken werden gezet rond “onbedoeld” racisme. Vormingssessies die UCOS daarover inrichtte bleken een belangrijk bevonden *eye-opener*.
- In de VIVES-omgeving denkt men luidop over de verduurzaming van de partnerschappen, die men aan het exploreren is met behulp van Global Minds middelen die VLIR-UOS ter beschikking stelt. Zo kwam recent een visietekst tot stand “Global engagement in VIVES”, dat de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen vertaalt naar de onderwijsomgeving van VIVES. UCOS werd betrokken in dit proces, maar het is duidelijk dat VIVES dit proces zelf leidde en er eigenaar van blijft. De visietekst wordt inmiddels via de Vlaamse Hogescholenraad gedeeld, in een meer generisch format “Global engagement in hoger onderwijs”.¹⁶
- Een VIVES-internationaliseringsankerpunt voor de opleiding verpleeg- en vroedkunde, die tevens bijzonder actief is in “haar” associatieverband, meldt inspanningen om studenten warm te maken om aan het project CHAnGE van UCOS deel te nemen. Gezien dit om een zeer groot engagement gaat en een aanzienlijke tijdsinvestering vraagt van de deelnemende studenten, wil VIVES deze deelname in het curriculum met studiepunten verzilveren.

¹⁶ https://globalmindsvlhora.be/wp-content/uploads/2019/10/FINAL-tekst-global-engagement_NL-digitaal.pdf

Conclusie over de relevantie

Halverwege het vijfjarenprogramma staat buiten kijf dat aan UCOS door zijn verschillende gebruikersgroepen zeer grote relevantie wordt toegeschreven, zowel voor de eerstelijns- als tweedelijns interventies. Docenten en medewerkers internationalisering van het Vlaamse hoger onderwijs verwachten ook dat UCOS in de toekomst relevant voor hen blijft. Die relevantie leidt ertoe dat de instellingen van het Vlaamse Hoger Onderwijs steeds meer op UCOS rekenen om hun Zuidmobiele studenten te omkaderen. Dat het Vlaamse Hoger Onderwijs steeds meer op het aanbod van UCOS rekt is volgens de evaluator echter niet geheel zonder risico. Met het oog op het verkleinen van het ingeschatte risico worden in deel 4 van dit evaluatierapport dan ook aanbevelingen geformuleerd.

3.4 Geldigheid van de veranderingstheorie

De specifieke doelstelling van het vijfjarenprogramma, **studenten van het Vlaamse hoger onderwijs stellen zich op als bewuste wereldburgers en zetten zich in voor internationale solidariteit**, kadert in de Veranderingstheorie UCOS 2017-2021 (zie volgende pagina).

De indicatoren die peilden naar de doeltreffendheid van het vijfjarenprogramma, herkennen we (ten dele) in de drie volgende ‘outcomes’:

- Studenten kunnen een mondiale kwestie analyseren en een kritische visie ontwikkelen
- Studenten voelen zich betrokken bij de Noord-Zuidproblematiek en hebben respect voor diversiteit
- Studenten komen in actie voor internationale solidariteit met het Zuiden.

Met de survey bevroegen we studenten over de mate waarin hun deelname aan een UCOS VBD hun vermogen had versterkt om mondiale kwesties te analyseren en een kritische visie te ontwikkelen (indicator 1) en hun betrokkenheid bij de Noord-Zuidproblematiek vergroot (indicator 2). We bevroegen hen niet over respect voor diversiteit, maar wél of zij in actie kwamen voor internationale solidariteit (indicator 3).

De VBD tenslotte herkennen we in de veranderingstheorie als activiteit die strekt tot het omkaderen van studenten die naar het Zuiden gaan (Zuid-mobiele studenten) en het vormen over wereldburgerschap. De survey bij studenten die deelnamen aan die VBD in 2017 of 2018 laat toe de geldigheid te valideren van één component in de veranderingstheorie, en van de hypothese die deze onderbouwt. De UCOS-activiteit die ertoe strekt dat Zuid-mobiele studenten (gepast) worden omkaderd, en/of vorming over wereldburgerschap genieten, heeft als resultaat dat studenten binnen het hoger onderwijs hun wereldburgerschap versterken (‘output’). Dat resultaat vertaalt zich op zijn beurt in de drie ‘outcomes’ die de veranderingstheorie beschrijft.

De bevraging van deelnemers aan het project CHanGE kent geldigheid toe aan een tweede component van de veranderingstheorie: door studentenprojecten rond gender en SRGR versterken studenten hun wereldburgerschapscapaciteiten en bereiken zij op hun beurt een groot publiek.

De bevraging van medewerkers internationalisering van de verschillende instellingen van het Vlaams hoger onderwijs leerde dat zij ervan overtuigd zijn dat zij versterkt worden in hun taken door seminars, lezingen en debatten over wereldburgerschap en Noord-Zuidmobiliteit die UCOS voor en met hen inricht. Zij kunnen daardoor beter de Zuidmobiliteit van hun studenten ondersteunen.

De evaluator is er echter niet van overtuigd dat de respondenten dankzij die tweedelijsactiviteiten ook zelf wereldburgerschapcompetenties op studenten kunnen overbrengen. Daarmee wordt geen oordeel uitgesproken over de waarde van die tweedelijsactiviteiten, maar wel de beperking ingezien van de externe evaluatie: bij de keuze van aan te schrijven respondenten, kwam de evaluator immers veelal terecht bij beleidsmedewerkers en/of logistiek steunpersoneel en eerder zelden bij docenten die zelf competenties op studenten overbrengen.

De bevindingen van deze evaluatie kunnen dan onmogelijk de geldigheid bevestigen van alle componenten van deze veranderingstheorie en de bijhorende hypothesen.

4. Randbevindingen, risico afwegingen en aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling van de externe evaluatie is deze: UCOS behoort de activiteiten van het vijfjarenprogramma verder te zetten. Zo worden zeer waarschijnlijk de streefcijfers behaald die bepaald werden voor elke indicator.

Toch is er aandacht nodig voor de ‘schaduwzijde’ van de doeltreffende en relevante programma uitvoering van UCOS. De hoog bevonden relevantie van de UCOS-activiteiten in dit programma, zowel eerstelijns als tweedelijns, is flatterend. Ze draagt echter ook enige risico’s in zich. De VBD werd in de korte looptijd van het programma een vaste waarde, waarheen studenten van vrijwel alle instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs hun weg weten te vinden – aanvankelijk vooral aangespoord door de subsidiegever van Zuidmobiliteit, die bij individuele subsidieaanvragen van studenten verwacht dat zij kunnen certifiëren de VBD te hebben bijgewoond. De hoog bevonden relevantie en kwaliteit van de VBD lokt inmiddels ook ruime aantallen studenten die het certificaat niet nodig hebben om een subsidie te verkrijgen ter ondersteuning van hun Zuidmobiliteit. Het risico in dit verband betreft een overbevraging van UCOS waarbij de druk op de betrokken medewerker(s) toeneemt. Bovendien is het niet ondenkbaar dat deze hoge vraag naar de VBD nog verder zal stijgen. Daarom moet UCOS zich de vraag stellen of het in dezelfde mate verder blijft gaan met deze zelfde dienstverlening, binnen het lopende vijfjarenprogramma of aanpassingen zal doen (via meer vormingsgevers, een uitgebreider ondersteunend digitaal aanbod, etc.). Deze vraag is des te meer pertinent nu meerdere instellingen van het hoger onderwijs in hun curriculum de VBD (of een deel ervan) of een verwante activiteit die interculturele competenties versterkt, opnemen. Van UCOS worden zo nog meer diensten aan het hoger onderwijs verwacht binnen het lopende vijfjarenprogramma, maar zeker ook nadien.

Ten tweede moet ook de vraag gesteld worden naar de duurzaamheid van deze regeling, waarbij het hoger onderwijs in dezelfde mate op UCOS blijft rekenen, zonder dat op dit moment duidelijk is of UCOS gesubsidieerd zal blijven op langere termijn. De afhankelijkheid van DGD-medefinanciering om die diensten te kunnen verlenen stelt UCOS in een precaire positie. Het strekt dan tot aanbevelingen om (met de betrokken instellingen van het hoger onderwijs) te zoeken naar manieren om die dienstverlening te verduurzamen en/of een plan B te bedenken voor het geval DGD deze dienstverlening niet onder een volgend vijfjarenprogramma kan medefinancieren.

Verwante bedenkingen kunnen worden opgetekend naar aanleiding van de debriefing van studenten na hun terugkomst van een verblijf uit het Zuiden. UCOS faciliteert reeds vele van deze debriefing sessies en een aantal instellingen verkiezen dat UCOS deze debriefingsessies blijft organiseren. Dit is op zich geen slechte zaak voor UCOS, omdat de debriefing sessies ook voor de UCOS medewerkers leerzaam zijn: de UCOS facilitator hoort er over interessante ‘gevallen’ die later ter sprake kunnen worden gebracht in de VDB, en die UCOS als lerende organisatie versterkt.

Aan het debriefing hoofdstuk zitten echter ook nadelen. Een eerste is alweer de overbevraging en de dosering van wat UCOS realistisch kan en wil blijven leveren aan de instellingen van het hoger onderwijs (en hoe daarin te prioriteren). Een tweede is de moeilijkheid om debriefing sessies te organiseren in sommige instellingen, vaak omwille van logistieke redenen. Bovendien zien studenten zich niet verplicht deel te nemen aan een debriefing als deel van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een Zuidmobiliteit subsidie. De geringe motivatie van de studenten om aan een debriefing deel te nemen, en effectieve deelname, zou kunnen verhoogd worden door het verplicht maken van de debriefing door bijvoorbeeld op vraag van de subsidiegever, een laatste schijf van de subsidie in te houden tot de student een certificaat van deelname-aan-debriefing voorlegt. UCOS

kan overwegen deze zaak aan te kaarten bij overleg op het niveau van VLHORA. Daartoe is het nuttig een lijst met de vele goede redenen bij de hand te houden waarom een debriefing een meerwaarde heeft voor de Zuidmobiele student.

Inzake indicator 3, studenten die van zichzelf aangeven dat ze na deelname aan een activiteit van UCOS zelf 'in actie kwamen voor internationale solidariteit met het Zuiden', is de doeltreffendheid van het programma minder duidelijk. Bij de analyse in dit verslag gingen we ervan uit dat de activiteit (een presentatie over een Zuidreis) op dezelfde manier telt als een andere (CHanGEmakers verleggen hun loopbaan en worden voltijds professioneel actief voor deze solidariteit). De evaluator vindt het aangewezen, en wellicht ook leerzaam, om meer inzicht te scheppen in deze verschillende acties die studenten dan ondernemen, via bijvoorbeeld een plakboek of een staalkaart. Deze kan van nut zijn bij een eindevaluatie van de impact van het vijfjarenprogramma. UCOS kan nu al overwegen een permanente registratie van die acties te ondernemen, los van de periodieke surveys waarin studenten worden gevraagd of ze al dan niet actie ondernamen. Een daartoe te overwegen mogelijkheid is de studenten tijdens of na het bijwonen van de VBD uit te nodigen om hun acties bekend te maken, aan UCOS maar ook aan andere studenten (die zich erdoor kunnen laten inspireren en motiveren om iets gelijkaardigs te ondernemen). Mogelijk kan de website van UCOS daarvoor een goede plaats zijn – bijvoorbeeld in de vorm van een duidelijk geadverteerd en gepromoot 'meldpunt acties'.¹⁷ Natuurlijk blijven studenten vrij om hun eventuele acties al dan niet daar te melden.

UCOS wordt aangemoedigd om na te gaan of er in zijn gamma van activiteiten (nog meer) rekening kan worden gehouden met de bijzondere genderconstellatie van zijn gebruikersgroep (en van de Zuidmobiliteit waarop die activiteit voorbereidt). Uit de demografische gegevens die de enquête over zijn deelnemers opleverde, bleek dat ruim 80% van de deelnemers aan de UCOS VBD vrouwen zijn, en enkel vrouwelijke CHanGE deelnemers de focusgroep bijwoonden: Zuidmobiliteit bij studenten van het Vlaamse hoger onderwijs is een overwegend vrouwelijke activiteit. UCOS-medewerkers verklaren deze gender constellatie zelf, door de genderverhoudingen bij de studierichtingen die de grootste aantallen studenten op stage uitsturen. Dat zijn vroed- en zorgkundigen, studenten kinesitherapie, maatschappelijk welzijn en de afstudeerrichtingen in de geneeskunde, zoals gynaecologie en pediatrie, waar het merendeel van de studenten ook uit vrouwen bestaat.

Vraagt deze markante gender constellatie om specifieke accenten in de VBD en debriefing? Wordt er ook wel voldoende aandacht besteed aan bijzondere behoeften waarmee de veel minder talrijke mannen naar de VBD komen? Ontspint er zich in de genderongelijke VBD deelnemersgroep een dynamiek waardoor bepaalde vragen niet of net meer worden gesteld? Geen enkele van de voorgaande overwegingen is 'nieuw'. UCOS is natuurlijk reeds zeer expliciet en inhoudelijk in de weer met gender door het project CHanGE. Misschien is het mogelijk om het zeer actieve genderbewustzijn waarmee UCOS dat project begeleidt tot inspiratie te maken van de overige activiteiten – niet zozeer inhoudelijk ('over vrouwenonderwerpen' zoals menstruatie en sekswerkers), maar qua vorm: hoe werkt men met jongeren rond Zuidrelevante thema's? Dit zet aan tot een nauwkeurige observatie van en reflectie over de interactie tussen de deelnemers aan een VBD of een debriefing, over de interactiedynamiek die zich ontspint in een gender-ongelijke groep.

UCOS meldde de evaluator dat het de interesse zal opvolgen die werd opgetekend bij de VIVES hogeschool om zijn (vrijwel uitsluitend vrouwelijke) studentenpopulatie zorgkunde te laten deelnemen aan het project CHanGE. De betrokken VIVES-medewerkster acht het nodig, logisch en haalbaar dat zo'n deelname aan het project met ECTS-waarde wordt gevaloriseerd. Kan UCOS een voorzet geven opdat de bepaalde richtingen in bepaalde instellingen van het hoger onderwijs

¹⁷ Niet te verwarren met een studentenblog, die tijdsintensieve omkadering van UCOS vergde.

‘ruimte’ in hun curriculum beginnen te voorzien dat deelname aan CHanGE kan valoriseren? De tijd lijkt daarvoor nu meer geschikt dan ooit, zeker omdat meerdere van die instellingen momenteel in de weer zijn met hervormingen om de VBD in hun curriculum op te nemen. Mogelijk kan een voorbeeld worden genomen aan een ‘portfolio cursus’ van bijvoorbeeld 6 ECTS,¹⁸ waarvan studenten zelf (onder begeleiding) de leerdoelstellingen definiëren, die ze behalen door een pakket van activiteiten: deelname aan conferenties, stages en keuzevakken aan een andere instelling. Deelname aan de campagne lijkt een geschikt format om in een dergelijk portfolio te schuiven.

¹⁸ KU Leuven voorziet deze reeds in het internationale masterprogramma ‘Sustainable Development’.

5. Benutte bronnen

Jeroen Pittoors, Mid-term evaluatie DGD programma 2017-2021: overzicht SD1, van 22/11/2019.

Jeroen Pittoors, Evaluatie DGD CHanGEmakers 2017-2018: overzicht SD1, van 22/11/2019.

Jeroen Pittoors, Overzicht van de antwoorden – Enquête bij studenten van het Vlaams hoger onderwijs die in 2017 of 2018 een Voorbereidingsdag volgden bij UCOS, versie 12/12/2019.

Bram Cleys, Nota CHanGE extern bereik, december 2019.

An Vranckx, Observatieverslag debriefingsessie KU Leuven 17/10/2019

An Vranckx, Observatieverslag VBD U Antwerpen VBD 26/10/2019

An Vranckx, notities bevragingsgesprekken medewerkers internationalisering en docenten, opgetekend in de maanden oktober 2019 tot december 2020, 30p.

Patrick Stoop Consultants, *Evaluatie van het DGD-programma 2014-2016*, van 15/9/2016. (Met deze auteur voerde de evaluator ook opvolgcommunicatie).

UCOS, *Dossier aanvraag erkenning als niet-gouvernementele organisatie voor ontwikkelingssamenwerking*, 23/12/2014, 29p.

UCOS, *Programma 2017-2021 ter medefinanciering ingediend bij DGD*, 30/3/2017, 60p. - “Studenten van het Vlaamse hoger onderwijs dragen als bewuste wereldburgers bij aan duurzame ontwikkeling voor het Zuiden”

UCOS, *Performantiescores 2018* (xcel).

UCOS, *STUDENTEN OVER DE MEERWAARDE VAN ZUIDSTAGES – Verslag over een enquête bij studenten van het Vlaamse hoger onderwijs die in het kader van hun studies in het Globale Zuiden verbleven*, 44p.

UCOS, *Evaluaties van de Voorbereidingsdagen voor studenten in de periode 2017-2019* (01-06)

UCOS, *Evaluaties van activiteiten voor medewerkers hoger onderwijs in de periode 2017-2019* (07-14)

UCOS, *Jaarverslag 2018*, 31p.

UCOS, *Relevante stages voor het globale zuiden – Op weg naar een visie voor de 21^e eeuw*. Visietekst, voorgesteld op colloquium eind 2018, vertaald en online verspreid

UCOS, *DGD-programma 2017-2021: monitoring 2019* (versie 12/08/2019)

UCOS, *brochures Vormingsaanbod Hoger Onderwijs 2018-2019*

UCOS, (online) brochure (actueel) *Vormingsaanbod docenten en medewerkers internationalisering*

UCOS, (online) content CHanGE

UCOS & CHanGE, *Period. Time for CHanGE* (Campagne instrument, 2017)

UCOS & CHanGE, *SexWorks!?* (Campagne instrument, 2018). Het evaluatierapport werd verder gevoed door uitgebreide gesprekken met het UCOS-team en feedback die het team verstrekte op een eerste versie van het rapport.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst studenten
opgesteld door UCOS en aangevuld en gevalideerd door An Vranckx

Bijlage 2: Geconcerteerde leidraad voor het faciliteren van een focusgroep discussie met alumni van
CHanGE2017 en CHanGE2018
opgesteld door UCOS en aangevuld en gevalideerd door An Vranckx

+ Verslag van deze focusgroep discussie

Bijlage 3: Geconcerteerde leidraad voor het afnemen van semi-gestructureerde interviews met
docenten en medewerkers internationalisering die de Zuid-mobiele studenten van de Vlaamse
instellingen van hoger onderwijs omkaderen. Lijst opgesteld door UCOS en aangevuld en gevalideerd
door An Vranckx

+ Toelichting bij de aanpak van deze bevraging

Bijlage 1
Vragenlijst studenten

ENQUÊTE STUDENTEN

Mid-term evaluatie DGD-programma 2017-2021

Algemene vragen

1. In het kader van welke opleiding ben je naar het Zuiden gegaan?

Drop-down

2. Aan welke hogeronderwijsinstelling volgde je bovenstaande opleiding?

Drop-down

3. In welk jaar en in welke maand vertrok je in het kader van je opleiding naar het Zuiden?

Drop-down (maand en jaar)

4. Hoeveel maanden zaten er tussen de Voorbereidingsdag van UCOS en jouw vertrek?

Drop-down

5. Met welk doel ging je naar het Zuiden?

Drop-down (stage, studie, werk, onderzoek, vrijwilligerswerk)

6. In welk land was je op stage/onderzoek/... ?

Drop-down

7. Hoelang verbleef je in het bovenstaande land voor je stage/onderzoek?

Drop-down

8. Hoe oud was je toen je de Zuidstage hebt aangevat?

Drop-down

9. Was je Zuidstage jouw eerste ervaring in het Zuiden?

Drop-down

10. Wat is je geslacht?

Drop-down

Omkadering van de Zuidervaring

1. Stelling: de **Vorbereidingsdag** van UCOS had een meerwaarde voor mijn verblijf in het Zuiden.

7-puntlikertschaal

2. Welke thema's of inzichten herinner je je nog van de Vorbereidingsdag? Waarom? (OPTIONEEL)

Tekstvak

3. In welke situatie(s) tijdens je verblijf in het Zuiden heb je nog aan de inhoud van de Vorbereidingsdag gedacht? Aan welke inhoud was je reflectie gelinkt en waarom? (OPTIONEEL)

Tekstvak

4. Op welke ervaringen in het Zuiden was je onvoldoende voorbereid en zouden aan bod kunnen komen in een Vorbereidingsdag? (OPTIONEEL)

Tekstvak

5. Nam je ook deel aan een **debriefing** na je verblijf in het Zuiden?

Ja, van UCOS

Ja, van mijn instelling

Neen (VERDER NAAR VRAAG 4.1)

6. Stelling: de debriefing was nuttig om mijn ervaringen in het Zuiden te kaderen of te verwerken. (OPTIONEEL)

7-puntlikertschaal

7. Welke concrete suggesties heb je om de debriefing te verbeteren? Welke onderwerpen komen te weinig aan bod? (OPTIONEEL)

Tekstvak

Persoonlijke ontwikkeling

De ervaring van een stage of onderzoek in het Zuiden, in combinatie met een gerichte omkadering, kan een student een genuanceerde kijk geven op samenlevingen in het Zuiden, onze eigen samenleving en onze relaties met anderen. In vergelijking met het moment dat je de beslissing nam om je stage of onderzoek in het Zuiden uit te voeren, **welke evoluties zijn volgens jou van toepassing op jezelf:**

1. Ik voel me meer betrokken bij mijn gastland en zijn uitdagingen voor de toekomst.

Erg akkoord

Akkoord

In beperkte mate akkoord

Helemaal niet akkoord

Geen antwoord

2. Ik ben meer gemotiveerd om bij te dragen aan een duurzame en rechtvaardige wereld.

Erg akkoord

Akkoord

In beperkte mate akkoord

Helemaal niet akkoord

Geen antwoord

3. Ik ben zelf meer geneigd om me te engageren voor acties, campagnes of organisaties die bezig zijn met mondiale vraagstukken.

Erg akkoord

Akkoord

In beperkte mate akkoord

Helemaal niet akkoord

Geen antwoord

4. Sommige studenten nemen na hun terugkeer ook zelf een initiatief om mondiale uitdagingen in de kijker te zetten. Dit kan al heel eenvoudig door bijvoorbeeld een presentatie te geven over de ervaringen in het Zuiden. Heb jij zelf iets ondernomen na je terugkeer?

Ja

Neen (VERDER NAAR VRAAG 5.1)

5. Zo ja, wat?

Presentatie of lezing over de Zuidervaring

Fundraising of financiële steun voor project in het Zuiden

Vrijwilligerswerk bij organisatie met link naar het Zuiden

Andere (+ tekstvak)

Persoonlijke ontwikkeling (vervolg)

1. Ik heb veel bijgeleerd over de levensomstandigheden van de mensen in mijn gastland en de uitdagingen waar zij voor staan.

5-puntlikertschaal

2. Mijn interesse en bezorgdheid voor wat er in het Zuiden in het algemeen gaande is, is toegenomen.

5-puntlikertschaal

3. Mijn oordeel over wat er gaande is in het globale Zuiden is genuanceerder geworden.

5-puntlikertschaal

4. Ik voel me meer op mijn gemak in contact met mensen uit het Zuiden.

5-puntlikertschaal

5. Ik heb een beter begrip van de invloed van de socio-culturele context op de beweegredenen van mensen.

5-puntlikertschaal

6. Ik heb een bredere kijk op de impact van privileges op het leven van mensen.

5-puntlikertschaal

7. Ik kijk kritischer naar mijn eigen gedrag in eigen samenleving en de impact die deze heeft op anderen, in termen van consumptie, aankopen, omgang met mensen met een migratieachtergrond, enz.

5-puntlikertschaal

Heel erg bedankt!

Vul je e-mail adres hieronder in om kans te maken op een duo-bioscoopticket: (OPTIONEEL)

Tekstvak

Wil je op de hoogte gebracht worden van de resultaten van deze enquête? Zet dan een kruis in volgend vak: (OPTIONEEL)

Ja, breng me op de hoogte van de resultaten van deze enquête.

PS: een vraag waar we onze partner van het 4de Pijlersteunpunt graag mee willen helpen:

Misschien heb je na je verblijf in het Zuiden zelf een project of een vzw opgericht om je gastorganisatie in het Zuiden te helpen. Dergelijke initiatieven kunnen terecht bij het 4de Pijlersteunpunt voor ondersteuning. Heb je een dergelijk project en heb je hier interesse in? (OPTIONEEL)

Ja, het 4de Pijlersteunpunt mag me contacteren om mijn project te leren kennen.

Einde

Je antwoorden zijn geregistreerd, bedankt voor je deelname!

Bijlage 2

Geconcentreerde leidraad voor het faciliteren van een focusgroep discussie met alumni van CHanGE

LEIDRAAD FOCUSGROEP CHANGE Mid-term evaluatie DGD-programma 2017-2021

Relevantie

Draagt het project CHanGE bij aan de ontwikkeling van je **persoonlijke** competenties? Hoe kan dit beter?

Draagt het project CHanGE bij aan de ontwikkeling van je **professionele** competenties? Hoe kan dit beter?

In welke mate is het project CHanGE een geschikte manier om jongeren te versterken in:

- » Kritische visieontwikkeling;
- » Betrokkenheid met mondiale problematieken;
- » Acties opzetten rond internationale solidariteit?

Is het project CHanGE een meerwaarde voor de strijd rond gendergelijkheid en SRGR **vanuit België** voor een wereldwijde erkenning? Waarom? Hoe kan dit beter?

Is het project CHanGE een meerwaarde voor de **organisaties in het Zuiden** die strijden voor gendergelijkheid en SRGR? Waarom? Hoe kan dit beter?

Is het project CHanGE een meerwaarde voor de strijd rond gendergelijkheid en SRGR **in België**? Waarom? Hoe kan dit beter?

Toekomst

Wat zijn de sterke punten van het project? Hoe kunnen we deze sterke punten nog beter benutten?

Wat zijn de zwakke punten van het project? Hoe kunnen we deze zwakke punten opvangen of verbeteren?

Hoe kan er meer impact gegenereerd worden? / Welke impact lijkt je haalbaar / moeten we vooropstellen?

Welke andere werkvormen kunnen het project versterken?

- » Beleidswerk, lobbyen (beleidsbeïnvloeding bij VN, EU, ...), bijdragen aan dienstverlening m.b.t. gendergelijkheid en SRGR, ...
- » Waar liggen hier mogelijkheden voor studenten?

Indien het project geïntegreerd zou worden in het hoger onderwijs en dus studiepunten zou kunnen toekennen, welke invloed heeft dit op het engagement? Welke andere voor- en nadelen zijn hieraan verbonden?

Moet UCOS verder inzetten op de thema's gender en SRGR? Eventueel met andere invalshoeken of eerder een specifiekere focus (bv. LGBT+-rechten)?

Welke andere thema's lijken je pertinent?

Moet UCOS in de toekomst blijven inzetten op een globale focus (met insteek van verandering van narratief over het zogezegd machteloze Zuiden)? Of moet de focus meer liggen op bijdragen aan verandering in België? Of ...?

Wat kunnen we op poten zetten met een andere jongerenorganisatie in het buitenland dat nuttig/relevant kan zijn voor beide partijen?

Overige bemerkingsen, bedenkingen, suggesties, ...?

Verslag van de focusgroepdiscussie

De focusgroep werd gehouden op 24 oktober 2019, met alumni van het project CHanGE (Campaign for sexual Health & Gender Equality):

- Charlotte Desmet (CHanGE18)
- Linde Goossens (CHanGE18)
- Dorothy Adobea (CHanGE17)
- Genaldine Dialungana (CHanGE17)
- Manou Ballyn (CHanGE17)

Voorafbeschouwing/representativiteit

De volledig vrouwelijke bezetting van de focusgroep is niet geheel gender-representatief voor het CHanGEproject waar in 2017 toch wel 1, in 2018 reeds 2 en in 2019 inmiddels 3 mannen deelnamen. Maar meteen is duidelijk hoezeer deze activiteit appelleert aan een overwegend vrouwelijk publiek. Minder homogeen is de groep inzake herkomst en (voor)opleidingen, zeker op het moment dat ze aan het project deelnamen – al lijkt het project wel zeer populair bij studenten van de interuniversitaire opleiding Gender & Diversiteit. De meeste deelnemers studeerden in Gent en Antwerpen ten tijde van hun CHanGE deelname.

De discussie volgt de vooraf met de opdrachtgever afgestemde Leidraad Focusgroep CHanGE Mid-Term evaluatie DGD-programma 2017-2021. De evaluator verkiest minder aandacht te besteden aan voorgestelde vragen die de inhoud betreffen van de campagnes, en de beschikbare tijd maximaal te benutten voor het bevragen van relevantie, efficiëntie, effectiviteit en impact van de UCOS-activiteit die het CHanGE project omkadert.

Bevindingen

De respondenten laten er weinig twijfel over bestaan dat de deelname aan de UCOS-activiteit relevant was voor het versterken van hun wereldburgerschapscapaciteiten – hier gedefinieerd als kritische visieontwikkeling, betrokkenheid met mondiale problematieken en acties opzetten rond (internationale) solidariteit. Dat laatste mag worden ingeschat als meer dan een eenmalige ad hoc actie. In de aanloop naar, tijdens, en na hun deelname aan het project (her)oriënteerden ze hun verdere studieloopbaan, en de loopbaankeuze waartoe die studies mee de baan effenden – onder meer in het aanboren van publieke (internationale) fondsen waarmee thans gewerkt rond opvang van niet-begeleide minderjarige (trans)migranten. De CHanGE ervaring blijkt voor sommigen ook al directe professionele relevantie te hebben gehad.

De inzet die van de deelnemers geleverd werd om het project te doorlopen werd als bijzonder zwaar ingeschat, en strekte zich uit over een vol jaar – van voorbereiding van hun kandidatuur, via deelname aan voorbereidingsweekends – waarin het projectthema werd afgelijnd – tot de eigenlijke Zuidervaring, en de campagne die ze na terugkomst in België opzetten rond dat thema, met foto's en verhalen die tijdens hun Zuidverblijf werden opgetekend. Ook lang na hun terugkeer wordt (oa. door de media) nog wel eens op hen beroep gedaan (o.a. in pers) n.a.v. het thema waarop ze met het project inmiddels alweer 1 of 2 jaar geleden werkten.

De werkzaamheid en impact van het CHanGE project reikt volgens de deelnemers ruimer dan hun eigen versterkte capaciteiten, door de campagne waar het project hen in begeleidde en waarmee ze een zo ruim mogelijk publiek trachten te bereiken. De respondenten identificeren een bijkomende indirecte gebruikersgroep: mét hun deelname werd ook impact geressorteed in hun respectieve wijdere omgeving, van families (die hun traject van dichtbij volgden) en vrienden (die zeer geïnteresseerd waren in hun traject zonder zelf een gelijkaardige tijdsinzet en durf te kunnen opbrengen). Met de 12 CHanGEmakers die jaarlijks deze grondige versterking van hun wereldburgerschapscapaciteiten kunnen ondergaan, wordt dan een ruimer (potentieel) segment bereikt van het maatschappelijk draagvlak voor internationale solidariteit.

Staat de relevantie buiten kijf, de enorme inzet van tijd die de deelnemers aan het project besteedden in de marge van hun activiteiten als (werk)studenten, doet CHanGE op het eerste gezicht minder doelgericht en doelmatig ogen. Gepreciseerd moet worden van wie welke inzet werd verwacht, en hoe deze relateert aan de middelen die UCOS door DGD ter beschikking werden gesteld om deze activiteit te verwezenlijken. Een nuttig onderscheid valt te maken tussen de inzet van de 12 geselecteerde CHanGEmakers, enerzijds en die van personeel op last van UCOS, anderzijds. De CHanGEmakers werden – naar hun inschatting - meteen zelfredzaam en als grotendeels zelf-organiserend systeem aan de slag gezet. De voorbereidingsweekends (en voorbereidende vierdaagse) die ze volgden (intern) werden begeleid door 1 UCOS-medewerker in 2017, en door twee medewerkers in 2018. De deelnemers hoorden er verder specialisten aan het woord van de landen die ze zouden bezoeken en anderen (o.a. medewerkers van de vzw CATAPA die hen de knepen bijbrachten van o.a. campagne voeren en ander *advocacy* werk). Er werd door de UCOS-medewerkers ook een terugkeeractiviteit ingericht na de Zuidmobiliteit.

Twee deelnemers aan de focus groep discussie volgden zelf ook nog andere vormingen die hen op een Zuidervaring voorbereidden (een UCOS voorbereidingsdag voor uitgaande Zuidmobiliteit, en een BTC Infocylus – de inmiddels ter ziele gegane reeks meerdaagse vormingen die werden ingericht door het huidige ENABEL). Wanneer deze twee deze activiteiten vergelijken met de voorbereiding die ze voor het CHanGE project ondergingen, schrijven ze aan CHanGE veel grotere diepgang en relevantie toe. Ze wijzen verder op de onontbeerlijkheid van de UCOS-begeleiding voor het doorlopen van het traject, en het opdoen van dit kaliber van Zuidervaring. Enkele andere

deelnemers maken nog de vergelijking met (minder ingrijpende) eerdere Zuidervaringen die ze in een ander verband mochten opdoen, ook in landen die ze met CHanGE opnieuw bezochten.

De deelnemers maken ook de vergelijking met andere, deels gelijkaardige projecten waarmee sommigen eerstehandservaring hebben, waaronder het ‘ambassadors’ project van de internationale NGO ONE, activiteiten van Plan België en de recent opgerichte NGO-to-be Academics for Development. Van deze laatste wordt meteen gezegd dat deze zich niet op gender/SRGR richten. Van het ambassadors project wordt vooral de te ruime omvang betreurd (40-50 deelnemers) waardoor het in oppervlakkigheid zou verzanden.

Op de vraag of het project verder “opgeschaald” zou kunnen worden naar meer dan 12 deelnemers per jaar, zijn alle respondenten formeel: nee! 12 vonden zij reeds een grote groep om te laten samen werken op de wijze die voor het project vereist is. Ze betwijfelen ook of er jaarlijks wel meer dan 12 geschikte kandidaten gevonden kunnen worden die effectief het engagement zullen kunnen (blijven) opbrengen dat het project eist – in het verleden stelden zich wat dat betreft zelfs al afhaakproblemen van geselecteerde kandidaten.

De vergelijking met deze andere vormen, én de reflecties die de CHanGE-deelnemers maakten na hun eigen beleving van het project, informeren hun antwoord op de vraag van de evaluator, of het project verder “opgeschaald” zou kunnen worden naar meer dan 12 deelnemers per jaar. Alle respondenten formeel: nee! 12 vonden zij reeds een grote groep om te laten samen werken op de wijze die voor het project vereist is. Ze betwijfelen ook of er jaarlijks wel meer dan 12 geschikte kandidaten gevonden kunnen worden die effectief het engagement zullen kunnen (blijven) opbrengen dat het project eist – in het verleden stelden zich wat dat betreft zelfs al afhaakproblemen van geselecteerde kandidaten.

Herhaaldelijk wordt onderlijnd dat de aangeboden formule van 12 studenten in gezamenlijke voorbereiding, en Zuidmobiliteit in groepen van 4 deelnemers, toeliet dat de deelnemers ook veel van elkaar leerden – én eveneens dat het zeer intens samenwerken in groep, o.a. tijdens het Zuidverblijf, spanningen en andere problemen genereerde waarop de omkadering volgens hen beter had kunnen anticiperen en misschien doen voorkomen.

Wat betreft de ingezette financiële middelen wordt UCOS de rol toegeschreven van het beheer van de budgetten waarmee hun voorbereiding, hun Zuidreizen en ten dele ook de daar gemaakte verblijfskosten werden gedragen, evenals werkingsmiddelen die ze konden besteden voor de campagne na hun terugkomst. De CHanGEmakers tonen zich weinig geïnformeerd noch bekommerd om de precieze herkomst van deze financiële middelen. Wel is het hen duidelijk dat het om een veelheid van bronnen gaat, waarvan de vijfjarenfinanciering op DGD er slechts een is. Ze geven aan dat de hen ter beschikking gestelde middelen tijdens hun Zuidverblijf zeer zuinig werden ingezet, ook in oorden waar hotelkosten veelal hoog zijn (e.g. in Kinshasa, waar de CHanGEmakers door een verstandig arrangement van de UCOS-medewerker bij paters verbleven).

De discussie richt zich verder op de algehele verbeterbaarheid van de CHanGEwerking – thema waarover de deelnemers in het verleden al uitvoerig feedback gaven aan de betrokken UCOS-medewerkers. Hun reeds gegeven feedback heeft er volgens hen ook toe geleid dat aanpassingen gebeurden, jaar na jaar – waarbij de nieuwe *intake* generatie CHanGEmakers ook steeds van de CHanGE alumni konden leren.

Bijlage 3:

Geconcentreerde leidraad voor het afnemen van semi-gestructureerde interviews met docenten en medewerkers internationalisering

LEIDRAAD BEVRAGING MEDEWERKERS Mid-term evaluatie DGD-programma 2017-2012

1. Algemene vragen

Wat is uw functie?

Aan welke instelling hoger onderwijs werkt u?

2. Activiteiten

Aan welke activiteiten* / welk type activiteiten van UCOS nam u deel?

Hoe tevreden bent u over de inhoud van de activiteiten waaraan u deelnam?

- » Welke inzichten/boodschappen zijn blijven hangen van de activiteit die je volgde?
- » Hoe probeer je deze inzichten / boodschappen te implementeren?

Hoe tevreden bent u over de aanpak / de gehanteerde werkvorm** van de activiteiten waaraan u deelnam?

Hoe tevreden bent u over de praktische organisatie van de activiteiten van UCOS?

3. Relevantie

Waarvoor staat UCOS voor u? Kunt u de organisatie kort beschrijven?

Waarin heeft UCOS volgens u expertise?

Hoe relevant zijn de door UCOS behandelde thema's voor uw werk?

We maken een onderscheid tussen professionele en zgn. wereldburgerschapscompetenties:

- » Dragen de door u bijgewoonde activiteiten van UCOS bij aan de ontwikkeling van uw **professionele competenties**: inzichten, kennis en weten hoe te handelen in domeinen zoals begeleiden en opleiden van stagiairs, les geven, organisatie van internationalisering, werken met Zuidpartners, etc. Welke competenties werden versterkt?

- » (OPTIONEEL – DOCENTEN) Voelt u zich gesterkt in het overbrengen van **wereldburgerschapscompetenties** naar studenten, zoals:
 - Kritische visieontwikkeling;
 - Betrokkenheid bij mondiale problematieken;
 - Acties opzetten rond internationale solidariteit.

4. Toekomst

Wat zijn de voornaamste sterkten van de ondersteuning die UCOS biedt aan de medewerkers van het Vlaamse hoger onderwijs? Wat stelt u voor om deze sterkten beter te benutten?

Wat zijn de voornaamste zwakten van de ondersteuning die UCOS biedt aan de medewerkers van het Vlaamse hoger onderwijs? Wat stelt u voor om deze zwaktes weg te werken?

Op welke thema's moet UCOS sterker inzetten in de toekomst? Welke thema's mogen voortaan minder aandacht krijgen?

- » Ziet u een rol voor UCOS in het bestrijden van discriminatie / racisme binnen de instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs?
- » Ziet u een rol voor UCOS in het herdenken van het internationaliseringsbeleid van de instellingen van het Vlaamse hoger onderwijs? (MEDEWERKERS INTERNATIONALISERING)
- » Ziet u een rol voor UCOS in het ontwikkelen van een visie voor gelijkwaardige relaties met partnerinstellingen in het Zuiden?

Op welke werkvormen** moet UCOS sterker inzetten in de toekomst? Welke werkvormen mogen afgebouwd worden?

Kan UCOS ook voor betere digitale ondersteuning zorgen via de website ucos.be? Welke vormen en inhoud en lijken u hier belangrijk?

Overige bemerkingsen, bedenkingen, suggesties, ...?

* Lijst activiteiten voor medewerkers hoger onderwijs (2017–2019):

- » Werksessie 'inzamelactie door studenten in het kader van Zuidstages' (PXL)
- » Sessie 'Zin van/in internationale solidariteit' (VUB)
- » Sessie 'Zin en onzin van ontwikkelingssamenwerking' (PXL)
- » Sessie 'Interculturele kwesties in de relatie met buitenlandse studenten' (UHasselt)
- » Seminarie 'Voluntourism: effectief en verantwoord?' (UAntwerpen)

- » Seminarie 'Kwaliteit Zuidstages & Voluntourism' (UGent)
- » Lezing 'Education needs Global Citizenship. Reflecties op wereldburgerschap in het hoger onderwijs' (UHasselt)
- » Train de trainers 'Debriefing' of 'Voorbereiding & Debriefing' (meerdere instellingen)
- » Seminarie 'Terugkeerproblematieken' (UGent)
- » Seminarie 'To the global South - opportunities & pitfalls' (VIVES)
- » Panelgesprek 'Doing good and doing it right' (deMens.nu)
- » Seminarie 'Kwaliteit Zuidstages' (KdG)
- » Sessie 'CHanGE als model om aan de slag te gaan rond de SDG's' (VUB)
- » Colloquium 'Relevante stages voor het globale Zuiden' (VUB)
- » Seminarie 'Entrepreneurship in Africa' (Bozar)
- » KDL-lezing Sarah Costa (VUB)
- » Debat 'To Voluntourism or not to Voluntourism' (UHasselt)
- » Ondersteuning implementatie visietekst 'Relevante stages voor het globale Zuiden' (meerdere instellingen)
- » Sessie 'Relevante Zuidstages & partnerschappen' (PXL)
- » Sessies 'Pre-departure training & debriefing: the untold story' & 'Ethical considerations North-South mobility (LEO-NET)
- » Sessies 'Ethical Student North-South mobility' (HoGent)

** Lijst van werkvormen voor medewerkers hoger onderwijs:

- » **Werksessie:** vraaggestuurd, kleine groep deelnemers van maximum 10 deelnemers die zich buigen over een aspect van internationalisering en Global Citizenship binnen de onderwijsinstelling, departement, opleiding, ... uitdiepende aanpak, intervisie staat voorop.
- » **Workshop:** vraaggestuurd, op initiatief van een onderwijsinstelling, faculteit, departement, opleiding, ... voor een middelgrote groep van 15 tot 25 deelnemers, bedoeld als inleidende kennismaking (binnen de onderwijsinstelling), mogelijkheid tot interactie.
- » **Lezing:** vraaggestuurd, grote groep vanaf 25 deelnemers. Klassieke aanpak: korte lezing van max. 45 minuten, gevolgd door Q&A.
- » **Seminarie:** aanbodgestuurd, op initiatief van UCOS, een grote groep deelnemers uit verschillende onderwijsinstellingen op basis van inschrijving (op locatie): aangepaste werkvormen.
- » **Colloquium:** aanbodgestuurd, op initiatief van UCOS en/of haar synergiepartners, grote groep, omvattend onderwerp, sterk op besluitvorming en beleid gericht.

Aanpak van deze bevraging

Zoals voorzien in de Referentietermen werd voor dit onderdeel van de tussentijdse evaluatie voorafgaandelijk met UCOS afgestemd over een leidraad van bevraging. Verder werd gebruik gemaakt van een lijst met contactgegevens van 76 personen, die zich in de jongste 3 jaar registreerden voor het bijwonen van op zijn minste één activiteit die UCOS inrichtte voor docenten en/of medewerkers internationalisering aan hogescholen en universiteiten. Het ging steeds om activiteiten die hen, in hun respectievelijke hoedanigheden, toelaten om (beter) de studenten van hun instelling te ondersteunen die uitgaande Zuidmobiliteit ondernemen. UCOS verstrekke aan de evaluator ook een overzicht van activiteiten van dat type, de zogenaamde “tweedelijnsvormingen”.

Uit de lijst van de door UCOS verstrekte gegevens over gebruikers van de tweedelijnsvormingen werd een kortere lijst getrokken. De daarop vermelde personen werden individueel aangeschreven op het opgegeven mailadres. Met een aantal van hen werden vervolgens opvolgtelefoongesprekken gevoerd. Enkele andere personen waarvan de gegevens worden vermeld op deze lijst, werden in face-to-face gesprekken bevroegd. Een derde groep, tenslotte, nam deel aan een focusgroep discussie die werd ingericht aan de VIVES hogeschool te Kortrijk op 26 november 2019 met medewerkers van deze hogescholengroep die in het verleden een UCOS tweedelijnsactiviteit hadden bijgewoond, en/of in de toekomst aan dergelijke activiteiten wensen deel te nemen.

De bevraging beperkte zich niet tot de door UCOS opgelijste activiteiten en/of de exacte profielomschrijving, in de zin dat er ook personen aan deze activiteiten deelnamen die bij VLIR-UOS en VLOHRA actief zijn, eerder dan aan een van de Vlaamse hogescholen of universiteiten. De bevraging betrok ook enkele andere docenten met interesse voor op hun profiel gerichte activiteiten van UCOS. Het ging dan onder meer om docenten die de inrichting aanvroegen van een op-maat-gemaakte voorbereiding van studenten op een (korte) groepstudiereis naar een Zuidbestemming. Het ging verder ook om een getuigenis van een door een UCOS-medewerker in het Engels verstrekte bewustmakingsessie in het kader van een vorming aan de HOGENT uit 2018, voor docenten en andere medewerkers van deze instelling en van andere hogescholen die met HOGENT deelnemen aan een Europees netwerk. Deze (korte) sessie bleek opvolging waard, omdat ze er op haar beurt mee aanleiding toe gaf dat UCOS lid werd van een Europees netwerk en werd uitgenodigd op opvolgactiviteiten in Portugal en bij de Europese Commissie.

- Effectief gesproken in individuele F2F: onderwijsinternationaliserings beleidsmensen Aaron Plovie (HOGENT en UGent), Mitte Scheldeman (UAntwerpen), en docenten Jan Diels (KU Leuven), Steven Van Wolputte (KU Leuven), Ann Van Griensven (VUB), Joost Dessen (UGent), Lies Verstraete (VIVES)
- Effectief telefonisch bevroegd: Inge Vervoort (Thomas More), Geert Marrin (Artesis Plantijnhogeschool), Elke Denys (VIVES), Janus Verrelst (UAntwerpen), Frederik De Decker (UGent), Kurt Debaere (HOWEST), Annelore Schittecatte (Erasmus Hogeschool Brussel), Maayke Nabuurs (KDG), Marieke Merckx (HOGENT), Patricia Burssens (UGent), Anniek Orye (Hogeschool PXL Hasselt), Benedicte Desmedt (UGent), Véronique Blockhuys (Artesis Plantijn), Jannes Motmans (VUB), Charlotte Christiaens (VLOHRA), Séverine van der Stichelen (Arteveldehogeschool), Dimitri Geelhand de Merxem (Universiteit Antwerpen, Faculteit Geneeskunde).
- Werksessie(s) VIVES Hogeschool Kortrijk, 26/11/2019 met verschillende docenten, ankerpersonen en andere medewerkers internationalisering, waarvan de meesten reeds geregistreerd gebruiker zijn van het UCOS-aanbod, anderen de facto gebruiker en/of geïnteresseerd in dat aanbod: Tine Ternest, Ellen Vandenbogaerde, Bram Lembrechts, Nele Vandeputte, Eveline De Roy, Françoise Deplae.

- Mailuitwisselig: Marc Willekens (coördinator brugprogramma verpleegkunde en studieloopbaancoördinator KDG, Antwerpen), Karolien Vrints (UAntwerpen), Kristien Bauwens (PXL).

Representativiteit

Bij het aflopen van de evaluatieperiode kon de evaluator de inschattingen verwerken van meer dan dertig personen, waaronder twintig die terug te vinden zijn op de door UCOS verstrekte lijst van 76 deelnemers aan tweedelijnsvormingsactiviteiten. Deze staalname strekt over een breed spectrum van Vlaamse hogescholen en universiteiten waar UCOS in het verleden studenten en/of medewerkers vormde. Hiermee kan een “mapping” worden betracht van het omkaderingslandschap van uitgaande Zuidmobiliteit van Vlaamse hogeschool- en universiteitsstudenten.

Deze breedtemeting werd gecombineerd met een meer diepgaande peiling naar bevindingen van een (heterogene) groep personen die studenten omkaderen van éénzelfde instelling: de VIVES hogeschool te Kortrijk – tevens herkomst van de studentengroep die het grootste aantal antwoorden inzond op de hen toegestuurde enquête over de UCOS VBD die ze in 2017 - 2018 volgden. Er werden ook eerder en later individuele interviews van VIVES-medewerkers afgenomen. De hier opgetekende respons laat ook toe een link te leggen met het project CHanGE waarover een ander onderdeel van de evaluatie zich boog.

De verscheidenheid van bevraagde profielen en van de activiteiten waarover de respondenten hun tevredenheid te kennen geven, laat niet toe één strakke lijn te trekken. Dat UCOS erin slaagt een dermate heterogene en verspreide groep te bereiken spreekt wel sterk over de flexibiliteit en veelzijdigheid van de eigen medewerkers.

De flexibele inzet van het aanbod draagt ook risico's. Een debriefing bijgewoond door studenten, wordt (blijkens de directe tevredenheidsbevraging) door die eigenlijke gebruikers sterk gewaardeerd, terwijl deze zelfde type activiteit, verstrekt door dezelfde facilitator, door een begeleidende docent ervaren wordt als nodeloos paternalistisch, de studenten in een te strak 'gevoelsstramien' duwend (“het dipje dat moet komen na de euforie”) waarbij de eigen Zuidervaring van de facilitator deze van de gedebriefte studenten dreigde te overschaduwten. Het valt ook op dat de unaniem lovende appreciatie voor UCOS-voorbereidingstrajecten één medewerker in het bijzonder betreft. Minder nadrukkelijk worden andere medewerkers vermeld. Dit verhindert soms dat de organisatie als eenheid wordt gezien. Het maakt de analyse op deze plaats ook complexer.